

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

**ОСОБИСТІТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ, ЇЇ
ПРОФЕСІЙНІ РОЛІ ТА СТИЛІ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ
ВИХОВАННЯ**

СВІТЛИК ЯНА АНДРІЇВНА

Студентка IV-го курсу

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 10 /27 жовтня 2021 року

Науковий керівник:

Гаврилюк Ілона Юліївна

ст. викладач

Завідувач кафедрою:

Біда Олена Анатоліївна,

доктор пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 2022

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра педагогіки та психології

Кваліфікаційна робота
ОСОБИСТІТЬ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ, ЇЇ
ПРОФЕСІЙНІ РОЛІ ТА СТИЛІ КОМУНІКАЦІЇ У ПРОЦЕСІ
ВИХОВАННЯ

Ступінь вищої освіти: бакалавр

Виконала: студентка IV-го курсу

Світлик Яна Андріївна

Освітня програма: 012 Дошкільна освіта

Науковий керівник: **Гаврилюк Ілона Юліївна**

ст. викладач

Рецензент: **Габода Єва Бейлівна,**

ст. викладач

Берегове
2022

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

AZ ÓVODAPEDAGÓGUS SZEMÉLYISÉGE KOMMUNIKÁCIÓS STÍLUSA ÉS SZAKMAI SZEREPEI AZ ÓVODAI NEVELÉS FOLYAMATÁBAN

Szakdolgozat

Képzési szint: alapképzés

Készítette: Szvitlik Jána

IV. évfolyamos hallgató

Képzési program: 012 Óvodapedagógia

Témavezető: Gávriljuk Ilona

főiskolai adjunktus

Recenzens: Gabóda Éva

főiskolai adjunktus

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ I. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	7
1.1. Професіограма вихователя дошкільного закладу	7
1.2. Портрет сучасного вихователя дошкільного закладу	10
1.3. Поняття вихователь дошкільного закладу(педагогічна майстерність).....	11
1.4. Педагогічні здібності та їхні різновиди.....	14
1.5. Структура педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу	15
1.6. Професійні ролі вихователя дошкільного закладу	17
РОЗДІЛ II. КОМУНІКАЦІЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	20
2.1. Поняття «педагогічне спілкування»	21
2.2. Поняття «педагогічна комунікація»	24
2.3. Типи комунікації з дітьми дошкільного закладу	26
2.4. «Дитиноцентризм» у комунікаційній діяльності вихователів дошкільних закладів	30
РОЗДІЛ III. ВИВЧЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАКАРПАТТІ.....	32
ВИСНОВКИ.....	42
РЕЗЮМЕ(угорською мовою)	43
ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	45
ДОДАТКИ.....	51

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS.....	6
I. FEJEZET. AZ ÓVODAPEDAGÓGUS SZAKMAI SZEMÉLYISÉGJEGYEINEK JELLEMZŐI.....	7
1.1. Az óvónő professziógramja, avagy a szakmai kompetenciák köre	7
1.2. A modern óvodapedagógus szakmai jellemrajza.....	10
1.3. Az óvodapedagógusi mesterség.....	11
1.4. Az óvodapedagógus szakmai kompetenciái	14
1.5. Az óvodapedagógus tevékenységének rendszere	15
1.6. Az óvodapedagógus szakmai szerepe	17
II. FEJEZET. A KOMMUNIKÁCIÓ JELENTŐSÉGE A PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGBEN	20
2.1. A pedagógiai kommunikáció fogalma	21
2.2. A pedagógiai kommunikáció jellemzői az óvodapedagógiában.....	24
2.3. Az óvodai kommunikáció típusai	26
2.4. "Gyermekközpontúság" elvének megvalósulása az óvodapedagógusok kommunikációs tevékenységében	30
III. FEJEZET. AZ ÓVODAPEDAGÓGUSOK SZAKMAI KOMPETENCIÁINAK VIZSGÁLATA KÁRPÁTALJÁN	32
ÖSSZEFOGLALÁS	42
REZÜMÉ (magyarul)	43
HIVATKOZOTT IRODALOM	45
MELLÉKLETEK.....	51

ВСТУП

Темою даної роботи «Особистість вихователя дошкільного закладу, її професійні ролі та стилі комунікації у процесі виховання».

Метою є вивчення професійних ролей та стилів комунікації (спілкування) вихователів дошкільних закладів.

Вихователь дошкільного закладу освіти – це одна з найважливіших професій у теперішньому суспільному житті, це особливі вміння, якими володіє не кожна людина. Вихователь маленької дитини – це захисник, друг, помічник, той, хто завжди вислухає і підкаже, як зробити правильно. Це означає хотіти і вміти проводити дитинство з кожною дитиною знову і знову, бачити світ її очима, дивуватися і пізнавати речі навколо нього разом з нею, бути невидимим, коли дитина зайнята і незамінним, коли потрібна допомога та підтримка.

Комунікація вихователя дошкільного закладу відіграє важливу роль у вихованні дітей дошкільного віку. Стиль педагогічного спілкування залежить від особистісних якостей педагога. В основу стилю спілкування педагога покладено його загальне ставлення до дітей і до професійної діяльності в цілому.

Актуальність даної теми полягає у тому, що професійні ролі та стиль спілкування дуже важливі для виховання та навчання дітей. Саме завдяки стилю педагогічного спілкування діти активізуються або навпаки.

Мета дослідження: теоретичне та практичне вивчення рівня розвитку професійних ролей та стилів комунікації вихователів ЗДО на Закарпатті.

Об'єкт дослідження – визначення професіоналізму педагога.

Предмет дослідження – вихователі Закарпатських дошкільних закладів, про їх рівень розвитку професійних якостей особистості.

Для виконання завдань дослідження були поставлені наступні *гіпотези*, на яких шукаємо відповіді, за допомогою складеної анкети:

1. Вихователі дошкільних закладів Закарпаття визначають професіоналізм вихователів ЗДО у любові до дітей та у любові до педагогічної діяльності;
2. Вихователям дошкільних закладів освіти Закарпаття найбільш властиві такі особистісні якості як *доброта* та *толерантність*;
3. У вихователів дошкільних закладів освіти на Закарпатті панує професіоналізм.

РОЗДІЛ І. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Згідно з відповідною науковою літературою, а саме психологією та педагогікою, термін «*особистість*» трактується як індивід, соціальна сутність із належними якостями. Про особистість можна сказати, що вона досягла відповідного рівня розвитку, у неї розвинена свідомість і самосвідомість, тобто може здійснювати самостійну трансформаційну діяльність. У книзі сказано, що людина не народжується особистістю, а стає в процесі розвитку. Поняття «особистість», на відміну від поняття «людина» - соціальна характеристика людини, що свідчить про те, що її якості формуються під впливом соціальних взаємин, спілкування з оточуючими. Шляхом спрямованого, продуманого виховання в соціальній системі людина формується як особистість. Особистість визначається, з одного боку, ступенем засвоєння соціального досвіду, а з іншого — ступенем повернення в суспільство, можливого внеску у скарбницю матеріальних і духовних цінностей. Для того, щоб бути особистістю, людина має бути в діяльності, розкриваючи свої внутрішні властивості, сформовані життям і вихованням (Зайченко, 2016:57).

1.1. Професіограма вихователя дошкільного закладу

Професіограма — це наукова нормативна професійна норма і вимога до видів професійної діяльності та якості особистості, яка дає змогу ефективно відповідати професійним вимогам, отримувати необхідні суспільству продукти, створювати умови для розвитку особистості. Професійний профіль є загальноприйнятою еталонною моделлю для успішних спеціалістів у цій галузі, хоча іноді вказується, що професійний профіль повинен розглядати варіант виконання професійної діяльності на «проміжному» рівні. Інформацію про об'єктивний зміст праці, тобто необхідні їй психологічні якості, людина отримує з професіограми. При цьому професіограма — це не жорстка типова схема, а гнучка орієнтовна база для розвитку фахівців. Професіограма не повинна обмежувати індивідуальний творчий розвиток спеціаліста, а лише давати орієнтацію на об'єктивні вимоги цієї професії до людини. Професіограма може змінюватися залежно від занять, тому звертатися до професіограми необхідно так чи інакше протягом усієї роботи психолога та кожного

співробітника, щоб коригувати психологію відповідно до сучасних вимог якості професії. Це мета і функція професіограми (Маркова, 2011: н.с).

Бути вихователем у дитячому садку – це не просто професія, це особливий навик, яким володіють не всі. У дитячому садку діти бачать у вихователі захисника, помічника, того, хто завжди підкаже, що робити і як поводитися. Виховання – відповідальний процес. У взаємодії педагога і дитини розвивається особистість дитини. Багато що залежить від вихователя, адже значну частину свого життя діти проводять у дошкільному закладі. Помилки, які допускають вихователі під час роботи з дітьми, можуть призвести до проблем у взаємодії або розчарування у всьому в дорослому віці. У вихователів багато ролей, наприклад, *вихователь-порадник, вихователь-помічник, вихователь-друг, вихователь-вчитель, вихователь-друга мама* (Заїка, 2021: н. с.).

Основними педагогічними цінностями сучасних вихователів дошкільних закладів є:

- *людські*: з дитиною як основною виховною цінністю вихователь може розвиватися, працювати з нею, соціально захищати її особистість, допомагати й підтримувати її індивідуальність, створювати потенціал;
- *духовні*: весь педагогічний досвід людини, що відображений у викладанні теорій і методів навчання мислення, призначений для формування особистості дитини.
- *практичні*: методи практичної навчальної діяльності, перевірені на практиці освітньою системою, прийоми навчання;
- *особистісні педагогічні здібності*: особистісні особливості педагога як суб'єктів педагогічної культури, навчального процесу та власної творчості, які сприяють створенню особистісно-гуманної взаємодії (Завязун, н.р.: н.с.).

В українському словнику поняття «*вихователь*» визначається як людина, яка виховує, навчає дітей, прищеплює їм навички та правила поведінки, певні точки зору; педагог, який контролює поведінку дітей у певному закладі та відповідно наставляє їх; спрямовує свій вплив на виховання розвиненої дитини. Характеризуючи термін *вихователь*, підкресливши, що стосунки вихователів та вихованців залежать від системи освіти, що склалася за певних історичних умов. Авторитарна освіта характеризується тим, що роль вихователя розглядається як

повторювача соціального досвіду, а дитина – як людина, яка лише сприймає цей досвід. Для гуманістичної філософії освіти педагоги та вихованці розглядаються як рівноправні учасники освітніх взаємодій. Поняття «виховання» трактується як планомірний і цілеспрямований вплив на свідомість і поведінку дитини з метою формування в неї моральних уявлень і установок, принципів, цінностей і навичок практичної поведінки, для її розвитку і створення умови на майбутнє, підготовка до соціально-трудової діяльності (Коваленко,2017:19).

Вихователі дітей дошкільного віку – це люди, здатні професійно виконувати завдання та проблеми, що виникають у реальних життєвих ситуаціях професійної діяльності. Адже вихователь дошкільного віку – це найважливіша людина для дитини, тому що вона повністю їй довіряє, наділяє авторитетом та всілякі досягнення розумом, добротою, красою (Чаговець – Сирова,2014:370).

Щоб розпочати роботу у певній сфері, необхідно володіти певними особистісними якостями, які необхідні для розвитку професіоналізму в тій чи іншій діяльності. Не є винятком і професія вихователів дошкільних закладів, а необхідними професійними якостями є: домінантні та периферійні. До первинних (тобто домінуючих) якостей вихователів дитячого садка належать: по-перше, людяність, громадянська відповідальність, соціальна активність, інтелект, загальні якості, такі як чесність, порядність тощо, інноваційний науково-педагогічний спосіб мислення, потреба в самоосвіті; наявність педагогічного такту. До периферійних (другорядних) якостей вихователів належать: доброзичливість; почуття гумору; артистизм; інтелігентність; наявність життєвого досвіду; зовнішня привабливість.

Поняття «виховувати» має кілька значень, а саме виховувати дитину означає рости, навчати, розвивати, пестити. Якщо розміркувати, то саме слово «виховання» виявляє свій підтекст. Його похідні слова — «сховати», «виховати», «приховати» від зло, тобто наставити дітей на шлях добра.

Народна педагогіка наголошує, що під словом «виховувати» розуміють виховування та надання дітям знань про правила поведінки, світогляду, виховання гуманістичних почуттів дітей. Від слова «виховувати» виникло інше слово «вихователь», - людина, яка виховує, навчає дітей, прищеплює навички поведінки, направляє (Коваленко, 2017:20).

Не менш важливим у особистості вихователя дошкільного закладу є педагогічна творчість. О. Листопад аналізує педагогічну роботу вихователя дошкільного закладу як різнобічну, комплексну діяльність, спрямовану на досягнення дошкільної освіти та досягнення найкращих результатів навчання. Педагогічна творчість вихователя – це саморозвиток його особистісних, психологічних, інтелектуальних сил і здібностей, що здійснюється в оригінальній методиці організації навчання і навчання дітей дошкільного віку, в процесі розробки нових технологій і методів, форм навчання. . взаємодія. Педагогічна творчість характеризується реалізацією педагогом свого особистісного та професійного творчого потенціалу через створення особистості дитини (Косенко, н. р.: 246).

1.2. Портрет сучасного вихователя дошкільного закладу

Сучасний вихователь дошкільного закладу – це творчий педагог, який активно впроваджує інноваційні методи роботи з дітьми та постійно прагне до самовдосконалення та професійного розвитку. Важливим показником успішної діяльності є наявність навчальної розробки та відкриття, які часто становлять досвід вихователя дитячого садка. Він є основою науково-методичної роботи педагогічних колективів, сприяє підвищенню кваліфікації персоналу, забезпечує розвиток кваліфікації вихователів, покращує якість навчання та виховання (Семенюк: н.р.: н.с.).

Вихователі є однією з найважливіших професій у теперішньому суспільному житті. Це означає хотіти і вміти проводити дитинство з кожною дитиною знову і знову, бачити світ її очима, дивуватися і пізнавати речі навколо нього разом з нею, бути невидимим, коли дитина зайнята і незамінним, коли потрібна допомога та підтримка.

Модерний педагог – це той, хто поєднує в собі якості психолога, художника, наставника. Вихователь повинен перевтілюватися кілька разів протягом дня, і чим розумніше робить його майстер своєї справи, тим відчутніші результати. Творчий потенціал вихованців залежить від потенціалу вихователів і тому вимагає пильної уваги до розвитку творчої уяви (Гамолка, 2017: н.с.).

Сучасні вихователі – це кваліфіковані спеціалісти, які працюють у системі дошкільної освіти, володіють методиками навчання, що відповідають новим

соціальним цілям та рівню наукового розвитку дітей, сучасні вихователі – активні та всебічно розвинені люди (Семенюк, н.р.: н.с.).

Основні доручення теперішнього вихователя – вміння мислити, спрямовувати в потрібному руслі, розвивати та вдосконалювати індивідуальні особливості кожної дитини. Тому що спочатку кожна дитина закрита, як бутон. Лише після того, як бутон отримає сонячне тепло і їжу в ґрунті, він розкриється і покаже всю красу квітки. Так само діти потребують тепла і турботи, щоб розкрити й показати всю неповторну красу, яку Бог дав кожній дитині (Гамолка, 2017: н.с.).

1.3. Поняття вихователь дошкільного закладу (педагогічна майстерність)

Педагогічні вміння — це певний комплекс професійних якостей особистості вихователя, які завдяки високому рівню психолого-педагогічної підготовки здатні оптимально вирішувати педагогічні завдання (навчання, виховання та розвиток дітей). Ступені педагогічних вмінь класифікують на: низький, середній, високий, творчий (початковий, базовий, досконалий, творчий). Головними стандартами майстерності вихователя є: доречність (з точки зору спрямованості), ефективність (за результатами), монологічність (з точки зору характеру взаємин з дітьми), правильність (з точки зору вибору засобів), творчість (за характером стосунків з дітьми). Вихователі дошкільних закладів – ключові фігури в закладі. Від професіоналізму вихователя залежить розумовий, духовний, соціальний, емоційний розвиток особистості дошкільника. Звісно, від професіоналізму педагога та його стосунків з дитиною залежить ефективність роботи навчального закладу. Висококваліфікований педагог поєднує у своїй роботі загальні теоретичні досягнення педагогіки, власний досвід, особисті уподобання та особливості дітей, з якими працює (Кіліченко, 2012:16).

У науковій літературі з психології та педагогіки визначення поняття професіоналізму вперше запропонувала Н. В. Кузьміна. Професіоналізм педагога не тільки змушує його займати належне місце в суспільному поділі праці, а й стає особистісною цінністю, засобом самовдосконалення, внутрішнім шаром виховної культури вихователів дошкільного закладу, що визначає стратегію, умови та реалізації педагогічної професії (Драгоманова, 2015:124).

Під професіоналізмом вихователя розуміється низка психофізіологічних, психологічних та особистісних змін, що відбуваються в процесі здобуття знань і тривалої діяльності, забезпечуючи якісно новий і вищий рівень вирішення складних професійних завдань. Під професіоналізмом педагога розуміється сукупність професійних якостей і властивостей особистості, яким педагоги відповідають вимогам педагогічної діяльності.

Педагог має володіти широким спектром інтелекту (винахідливість, сприйняття, пам'ять, мислення, уява, працездатність і розвиток творчих здібностей дітей), моральністю (любов до дітей, впевненість у їхніх силах і здібностях, неупередженість, вимогливість, співпраця із дітьми) що є основою професійної етики педагога та духовними засобами (основою його загальної та педагогічної культури), які мають педагогічний вплив на дітей (Скоморовська, 2015:35).

Усім дітям потрібна щаслива атмосфера з першого дня перебування в садку. Творцями та охоронцями цієї атмосфери мають бути вихователі. Справжнє дитинство – це право кожної дитини, місце любові, розуміння віку, душі та прагнень кожної дитини. За таких умов під керівництвом дорослих, особливо вихователів, діти стають архітекторами цього простору. Щаслива та веселе атмосфера сприяє дітям рости самостійними, щасливими та самодостатніми. Тільки постійна робота вдумливих вихователів з дітьми може виплекати все найкраще, що може запропонувати природа, і зробити їх щасливими. Важливо організувати процес навчання так, щоб він у майбутньому став процесом саморозвитку, а самовиховання супроводжувало життя дитини і стало невід'ємною частиною постійного самовдосконалення (Загородня - Тітаренко, 2015:10).

Існує кілька способів визначення навичок майстерності. На думку Ш. О. Амонашвілі, немає чіткого пояснення педагогічної майстерності, але, на його думку, основними ознаками є: *«Бути майстром педагогічної справи – це означає мати вихідну позицію...яка є особистісно-гуманною;...це яскрава особистість, мудра, чуйна, доброзичлива і принципова людина;...це першо-дослідник теоретичних рекомендацій, який може їх переконливо довести або спростувати... Його творчість може збагатити педагогічну науку і практику новими висновками, дати початок новим ідеям і підходам»* (Ягупов, 2002: н.с.).

Педагогічні вміння — це вирішення різних завдань навчання, досконала організація навчального процесу та відповідний кінцевий результат, але їх сутність залежить від певних професійно-особистісних якостей, які розвивають діяльність та забезпечують її ефективність.

Професійна діяльність педагога – це педагогічна діяльність. Для ефективної роботи педагога важливо розуміти структуру навчальної діяльності, її основні складові, навчальну діяльність та навички, необхідні для її реалізації. Мета педагогічної діяльності — це специфічна ознака, яка відрізняється від будь-якої іншої професійної діяльності. Перша ознака — цілі педагога, які визначаються суспільством. Вихователь дошкільного закладу має чіткий результат своєї роботи, і його дії мають бути спрямовані на розвиток дітей, які будуть жити в цьому суспільстві. Друга характеристика мети навчальної діяльності полягає в тому, що вона повинна бути не тільки метою педагога, але й метою дитини. Третя характеристика полягає в тому, що мета вихователя завжди спрямована на майбутнє дитини (Холковська та ін.,2019:85).

1.4. Педагогічні здібності та їхні різновиди

Здібності — це індивідуально-психологічні особливості особистості та умови успішного виконання певної діяльності. Це стійка індивідуально-психологічна якість педагогів, необхідні внутрішні умови для успішної роботи педагогів, узагальнення особистісно-психологічних особливостей вихователя та видатна професійна якість, запорука високих результатів навчання. Компетенції включають певні навички, знання та безперервне навчання новими способами та прийомами (Бутенко – Ігнатович, 2015:38).

Педагогічні здібності – якість особистості, що виявляється в роботі з дітьми, любові до дітей, насолоді від спілкування з ними. Буває що, педагогічні здібності применшуються, тобто їх значення обмежене, вони сприймаються як вміння добре говорити, співати, малювати, організовувати дітей.

Насправді існує декілька груп педагогічних задатків, а саме:

а) *організаторські*, які виражаються в умінні спрямувати дітей, розробляти роботу тощо;

б) *дидактичні*, які проявляються в умінні складати і готувати навчальний матеріал; конкретно і зрозуміло подавати навчальний матеріал; підштовхувати на розвиток пізнавальних інтересів і духовних потреб тощо;

в) *перцептивні*, які виявляються у здатності проникати в духовний світ дітей, об'єктивно оцінювати їх емоційний стан, виявляти особливості психіки;

г) *комунікативні*, які втілюються у вмінні встановлювати педагогічно доцільні стосунки з учнями, їх батьками, колегами, керівництвом навчальних закладів;

д) *сугестивний*, що виявляється у здатності здійснювати емоційно-вольовий вплив на дітей;

е) *дослідницька*, яка складається з уміння пізнавати й об'єктивно оцінювати педагогічні ситуації та процеси;

ж) *науково-пізнавальні*, які реалізуються у здатності до засвоєння наукових знань у обраній галузі (Антонова, 2014:31).

Наявність педагогічних здібностей є *невід'ємною структурною одиницею професіоналізму*. Не менш важливими є такі як: спостережливість, педагогічне мислення, рефлексивні здібності, уява.

Рефлексія — це насамперед розуміння, аналіз себе та своїх дій, але це також спосіб зрозуміти, як люди навколо вас розуміють вас, ваші особисті якості, емоційні реакції та когнітивне сприйняття. Мета рефлексивного управління полягає в тому, що педагог не змушує дітей приймати правильні рішення і дії, а лише надає дитині певну інформацію. Цей рівень педагогічних здібностей включає почуття міри, тактовність. Перш за все, вихователь дошкільного закладу повинен мати не лише власну думку щодо досліджуваного предмета, а й знати, що про нього думає вихованець. У свою чергу, вихователь повинен вміти відстоювати свою точку зору, імітувати хід своїх міркувань, а також зрозуміти, як вихованець сприймає ситуацію, знати мотиви його вчинків. Якщо педагог може збалансувати свої дії з діями дітей, то він здатний їх зрозуміти. Черговий компонент педагогічної діяльності - професійно значущі якості. Перш за все, це професійна компетентність, яка складається з таких понять: володіння матеріалом, розвиток, ерудиція, поінформованість, грамотність тощо.

Термін «компетентність» (від лат. *compeo* — досягаю, відповідаю, підходжу) означає, з однієї сторони, обізнаність, коло повноважень; з іншої сторони, це риса

особистості, яка володіє достатніми знаннями в певній галузі, добре обізнана, розумна, кваліфікована. Професійна компетентність вихователя дошкільного закладу — це здатність виконувати професійні завдання на основі професійних знань і навичок, у поєднанні з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідною є любов до дітей у поєднанні з вимогливістю, емпатією та комунікабельністю (Набока –Демченко,2017:46).

Рефлексивний характер управління освітою тісно пов'язаний з емпатією, іншими словами, розумінням емоційного стану дитини, здатністю до співпереживання. Педагог повинен з повагою ставитися до дітей, розуміти внутрішній світ дитини, бути щирим і доброзичливим. Вихователь дошкільного закладу має бути емоційно чутливою людиною. Дуже важливим компонентом професійно значущих якостей є емоційна стійкість, що виявляється у витримці, самовладанні. Педагогові властива домінантність - здатність управляти, брати відповідальність за інших, схильність до лідерства (Богдан – Солодовник,2016:40).

1.5. Структура педагогічної діяльності вихователя дошкільного закладу

Існування, розвиток і становлення відбуваються у формі діяльності людини шляхом активної взаємодії з навколишнім середовищем. Неактивна людина неможлива, бо має власні потреби, які потрібно задовольнити. Діяльність - внутрішня (*психічна*) і зовнішня (*фізична*) діяльність людини, регульована свідомими цілями (Степанов – Фіцула, 2012: н.с.).

Навчальну діяльність можна розглядати як систему з багатьма характеристиками, чітко визначеними функціями, цілями, композиціями та структурами. Його загальні характеристики включають цілісність, структуру та відношення до навколишнього середовища. Важливий вплив на дослідження педагогічної діяльності педагогів мають діяльнісні методи. Діяльнісний метод особистості вихователя дошкільного закладу забезпечує певну структуру діяльності педагога в процесі професійного становлення та розвитку.

Тому необхідною метою вихователя дошкільного закладу є розвиток дисципліни як особистості, яка по суті є вмінням розуміти мінливе середовище та важливість змін самих себе, а також здатність винаходити на практиці засоби для досягнення цього (Дубасенюк, 2017:27).

Структура навчальної діяльності включає: мету та мотивацію, комплекс навчальних дій, навчальні вміння та навички. Розглянемо кожен складову, загальна мета діяльності педагога – організація творчої особистості дитини в процесі виховання та навчання. Тобто навчальну мету можна розглядати як зміни, що вносяться педагогами у розвиток особистості дітей у процесі виховання та навчання, а мотивація педагогічної діяльності є внутрішньою рушійною силою, що сприяє залученню педагога до професійної діяльності. До них належать ідеали педагога, професійні інтереси, переконання, соціальні установки та професійні цінності.

Педагогічна діяльність є елементом оперативного поля педагогічної діяльності. Воно включає різноманітну психомоторну та розумову діяльність. Психомоторна поведінка проявляється чіткими рухами і рухами тіла педагога. На відміну від психомоторної поведінки, психічна поведінка взаємозалежна від вирішення завдань, що вимагають професійної уваги, уваги, мислення та спостереження педагога. Існування педагогічних умінь пов'язане з рівнем педагогічної діяльності.

Психолог О. Щербаков класифікує навички педагогічної діяльності як: здатність передавати відомі знання, рішення, методи навчання та освіти в новому навчальному середовищі; вміння знаходити нові рішення навчальних ситуацій; вміння створювати нові компоненти викладання знань, уміння створювати нові підходи до навчальних ситуацій (Зязюн,2008:15).

Навчальна діяльність структурована з цілями та завданнями. Вони втілюють певний набір дій, умінь, основними з яких є конструктивні, організаторські та комунікативні. Кожна з них виконує інструктивні функції, які поділяються на дві групи – цілеспрямована та організаційна структура. Функції цілеспрямована – орієнтовна, мотиваційна (стимульована), розвивальна та інформаційна. Організаційні та структурні функції - конструктивні, організуючі, комунікаційні та гностичні.

Тому оволодіти педагогічною діяльністю може лише той, хто може швидко й успішно здобути, доповнити чи реконструювати необхідну інформацію для дисциплінарного та соціального змісту (Власова,2005: н.с.).

1.6. Професійні ролі вихователя дошкільного закладу

Стиль навчальної діяльності — це усталена система методів і прийомів, які педагог використовують у своїх взаємодіях. Це залежить від особистих якостей педагога, тобто від того, як він спілкується, як диференціює своє ставлення до дітей і наскільки він оволодів організаторськими здібностями. Стиль спілкування ґрунтується на його загальному ставленні до дитини та її загальної професійної діяльності. Це може бути: активно-позитивним, пасивно-позитивним, ситуативно-негативним, стійким негативним стилем (Зязюн, 2008:100).

При *активно - позитивному* настрої вихователі виявляють ділову реакцію на діяльність дітей, допомагають їм, відчувають потребу в неформальному спілкуванні з ними. Вимоги в поєднанні з інтересом до дітей призводять до взаємної довіри, свободи та соціалізації. *Пасивно-позитивні* установки зосереджують увагу вихователів на вимогливих, суто ділових стосунках. *Негативне ставлення*, залежно від перепадів настрою педагога, може створити у дитини недовіру, замкнутість, лицемірство, брутальність тощо. *Постійне негативне* ставлення, грубість, використання образливих, зневажливих виразів, не відповідають професії вихователя дошкільного закладу (Танько, 2016: н.с.).

Стилі навчання та виховання, що відображають конкретну ситуацію педагогічної діяльності, включають стиль управління, стиль самодисципліни, стиль спілкування та їх суб'єктно-педагогічний пізнавальний стиль. Формування стилю педагогічної діяльності залежить від багатьох факторів, найважливішими з яких є:

- *особистісні психологічні особливості педагога* (особистісний тип і поведінка);
- *особливості діяльності*;
- *особливості дітей* (вік, стать, статус, рівень знань тощо) (Мешко, н. р.: н. с.).

Існують різні підходи до вибору методу стилів спілкування. На основі комбінації трьох ортогональних, відносно незалежних параметрів навчальної комунікації: «домінування-залежність», «симпатія, дружелюбність, прийняття-відраза, ворожість, неприйняття», «дистанція-психологічна близькість, контакт».

Існує вісім стилів:

- 1) *авторитарний* (відкритий, домінуючий, доброзичливий);
- 2) *діловий* (закритий, домінантний, дружній);

- 3) *поверхневий* (закритий, домінуючий, непривітний);
- 4) *конформний* (відкритий, пасивний, дружній);
- 5) *апатичний* (відкритий, пасивний, непривітний);
- 6) *байдужий* (закритий, пасивний, неприязний);
- 7) *формальні* (закритий, пасивний, доброзичливий);
- 8) *агресивний* (відкритий, домінуючий, злий).

Іноді стиль однієї людини може бути неприйнятним для іншого. У спілкування яскраво виражена особистість педагога (Ніколаєнко: 2013: н. с.).

Кожен вихователь дитсадка вибирає найзручніший спосіб організації дитини: або показуючи все на власному прикладі, щоб залучити дитину, або тонко підказуючи чи наказуючи, що потрібно зробити у справі. Стилі спілкування, як і ставлення, є частиною загального стилю комунікації (Зязюн, та ін., 1997: 215).

Існує три головні стилі педагогічної комунікації вихователя дошкільного закладу в взаємодії з дітьми:

- Авторитарний стиль;
- Демократичний стиль;
- Ліберальний стиль.

Авторитарний стиль комунікації, що характеризується диктантом, перетворює одного з учасників комунікативної взаємодії на пасивного виконавця, пригнічуючи його самостійність та ініціативу. Авторитарні педагоги довільно вирішують напрямки діяльності і не можуть терпіти протистояння дітей, тим самим пригнічуючи ініціативу та пригнічуючи їх. Основними формами взаємодії в цьому стилі спілкування є команди, вказівки, осуди. Навіть подяка звучить як докір: «Ти добре сьогодні відповів. Я не очікував, що ти цього зробиш.» А відповідь на помилки дитини часто є саркастичними, різкими словами (Танько, 2016: н.с.).

Демократичний стиль. Цей стиль орієнтований на розвиток діяльності, залучення кожного до вирішення спільних проблем. Цей стиль заснований на повазі та довірі. При використанні цього стилю основна взаємодія – це заохочення, порада, інформація, підтримка. Цей стиль характеризується врахуванням інтересів, потреб і побажань дитини (Гайдалова - Пляка, 2011: 13).

Ліберальний стиль. Педагоги з таким стилем роботи уникають ситуацій прийняття рішень і передають ініціативу дитині. Організація і контроль діяльності

дітей не є систематичним і характеризується нерішучістю. У групах це може призвести до нестабільного мікроклімату, прихованих конфліктів. Цей стиль начебто демократичний, але через пасивне ставлення педагога діяльність дітей йде самостійно, навчальний процес некерований, а результат значно нижчий (Мешко, н. р.: н. с.).

Стиль спілкування значною мірою впливає на поведінку вихователів дошкільного закладу в процесі взаємодії з дітьми. З цієї точки зору стиль спілкування слід розглядати як певну тенденцію стилю спілкування, цілеспрямованості, готовності, що відбивається на підході до вирішення більшості ситуацій. Однак стиль не визначає повністю, як людина спілкується, вона може спілкуватися в будь-якому іншому «чужому» стилі. Так, якщо стиль спілкування людини є домінуючим, це не означає, що його спілкування з близькими друзями також буде таким (Філоненко, 2008: н.с.).

Тому кожен вихователь дитсадка обирає найбільш ефективну професійну роль і стиль спілкування, але запорукою продуктивної діяльності є його увага до дітей, працелюбність, володіння організаторськими здібностями та вміннями поводитися з дітьми

РОЗДІЛ II. КОМУНІКАЦІЯ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Комунікація (від лат. *communico* – робити спільним: ділитися, наділяти, обмінюватися, радитися, повідомляти, спілкуватися, приєднувати, зв'язувати, з'єднувати, консультуватись) – це процес і стан взаємодії людини з внутрішнім і зовнішнім світом, заснований на «Я» усвідомити себе, відкриваючи й визначаючи себе в «іншому», відкриваючи й усвідомлюючи «протилежність» його онтології, аксіології та телеології.

Термін «комунікація» у педагогічному словнику С. Гончаренка характеризується як *«риса особистості»*, тобто, дружелюбність, вільне спілкування з іншими людьми. Стверджується, що основною категорією є спілкування, яке відбувається між людьми у формі обміну символічною інформацією. Також існує і інша термінологія, співвідношення понять «спілкування» і «комунікація», у якому основною категорією вважається спілкування, а в структурі останнього виділяються комунікація (обмін інформацією), інтеракція (організація взаємодії і впливу), перцепція (почуттєве сприйняття, як основа взаєморозуміння).

Поняття «спілкування» і «комунікація» мають як спільні характеристики, так і відмінні характеристики. Спільним є їх відношення до процесу обміну та передачі інформації, до мови як засобу передачі інформації. Відмінність зумовлена різним змістом цих понять. Це пояснюється тим, що вони використовуються в різних науках, таким чином висвітлюючи різні аспекти цих понять. Спілкування в основному базується на особливостях міжособистісного взаємодія, а комунікація - обмін інформацією в суспільстві. Виходячи з цього, спілкування є соціально зумовленим процесом, за допомогою якого люди обмінюються думками та емоціями між різними сферами пізнавальної праці та творчої діяльності, за допомогою вербальних засобів комунікації (Дмитренко, н .р: н. с.).

Комунікабельність – це особистості риса, яка полягає в здатності спілкуватися з іншими. Комунікабельність, як поняття, включає два фактори: здатність до спілкування і схильність до спілкування. Людина, яка вміє спілкуватися, але якщо їй це не подобається, то вона не вважається комунікабельною. З іншого боку, людину, яка не вміє це робити, але любить спілкуватися, теж не можна вважати комунікабельною. Тобто, комунікабельною людиною, можна назвати лише ту, хто любить і вміє спілкуватися (Денисенко, 2012:10).

Вихователь дошкільного закладу з відповідними комунікативними здібностями є активатором емпатії, «заражаючи» дітей питаннями для спільного пошуку, що в свою чергу позитивно впливає на них самих. Особливе значення має взаєморозуміння, його здатність емоційно ідентифікувати та співпереживати. Такий вид взаємодії передбачає певну психологічну установку, внутрішню рівноваженість, стійку ціннісну орієнтацію, моральну підготовку до взаємодії вихователів щодо співрозмовника, що проявляється як доброзичливе, цілеспрямоване ставлення, дотепність, делікатність, стриманість, ввічливість. Тобто вся діяльність вихователя має бути орієнтована на дитину (Паласевич, 2017: 222).

Педагогічна комунікація – формування навчального процесу по принципах сприймання, опанування, застосування й пересилання знань з різноманітних джерел. У педагогічному спілкуванні інформація виконує педагогічні функції (переконання і заохочення певної поведінки, корекція моральних, інтелектуальних і комунікативних особливостей дітей).

Функції педагогічної комунікації:

- *інформаційна* (в навчальній діяльності);
- *пізнавальна* (допомагає зрозуміти та вивчати навколишній світ, окремих людей, команди, себе);
- *експресивна* (знання, навички та вміння, які дозволяють, весело та емоційно висловлюватись);
- *управлінська* (допомагає контролювати власну поведінку та впливати на інших).

Комунікативна компетентність у вихователів дошкільного закладу є істотною рисою, комплект специфічних індивідуальних якостей, які сприяють прийманню, засвоєнню, використанню та передачі у розвитку та вихованні дітей дошкільного віку (Волкова, 2002: 423).

2.1. Поняття педагогічне спілкування

Спілкування — це процес зв'язку між людьми, у якому відбувається, інформування один одного, своїми навичками та вміннями, результатами діяльності, досвідом. Спілкування є одним із проявів людської природи, формою індивідуального існування та функціонування суспільних відносин. Це неодмінний і

важливий аспект людського існування та необхідна передумова для того, щоб люди сформували соціальне існування, яке може співіснувати із собі подібними (Слободяник, 2018: 208).

У підручнику «Педагогічна психологія» О. М. Степанова педагогічне спілкування пояснюється як форма комунікативної, що виконує наперед визначені педагогічні функції, спрямовані на інтелектуальне та особистісне зростання дітей. Забезпечує навчання, організовує стосунки з дітьми, визначає успішний розвиток особистості дитини.

Педагогічне спілкування має свої особливості, а також визначається загальними психологічними закономірностями, притаманними спілкуванню під час взаємодії людини з іншими. Одночасно реалізує комунікативний, поведінковий (взаємодія) і перцептивний компоненти спілкування, використовуючи повний набір мови, метафор, символів і рухомих зображень. Комунікаційна складова комунікації полягає в тому, щоб разом з дітьми шукати нові знання та формувати в них нову психологічну якість. Поведінковий (інтерактивний) компонент — це вербальні, жестові та паралінгвістичні дії, які здійснюють вихователі в закладах дошкільної освіти для організації простору навчальної програми. Зміст перцептивного компонента полягає в тому, що вихователі та вихованці дошкільних закладів є активними суб'єктами спілкування, які сприймають один одного та намагаються ідентифікувати себе з тими, хто спілкується, утворюючи спільний механізм у цьому процесі (Степанов, 2011: н.с.).

На думку О. Бодальов, педагогічне спілкування є успішним, коли вихователь володіє такими якостями: цілеспрямованість на людину, вміння врахувати унікальність кожної дитини та на її основі вибрати відповідні методи взаємодії; самодостатня увага, вміння її розподілу, висока стабільність; спостереження за іншими: здатність фіксувати найпомітніші зміни зовнішньої поведінки, виявляти емоційні зміни тощо; запам'ятовувати імена, обличчя та характеристики емоційних реакцій; думати, аналізувати поведінку людини, розуміти її мотивацію та визначати її поведінку в різних ситуаціях і умовах; інтуїція, що дозволяє шляхом безпосереднього спостереження зрозуміти особливості, що характеризують особистість іншої людини, уява, вміння поставити себе на місце співрозмовника, здатність проникати у його внутрішній світ, здатність бачити навколишнє його

очима; виховання в емоційній сфері, вміння співчувати іншим: відчувати біль інших, відчувати радість інших, позитивний і негативний досвід (Ковальчук, 2011:126).

Педагогічне спілкування може бути професійною і непрофесійною залежно від її змісту та функціонального обсягу. Спеціальне спілкування завбачує взаємодію вихователів дошкільного закладу та має на меті створення позитивної психологічної атмосфери, сприяє психологічній оптимізації діяльності та взаємин, дає дітям базові знання про культуру людини, що сприяє засвоєнню знань та формуванню ціннісних орієнтацій. Непрофесійне педагогічне спілкування може спричинити невпевненість, пасивне ставлення до навчання та ігрової діяльності, негатив по відношенню до вихователя, порушення мовлення, відсутність бажання діяти самостійно. Врешті решт у малюка з'являється стале негативне відношення до закладу дошкільної освіти та до вихователя в цілому (Паласевич, 2017: 222).

У кожному віці дитина займає певне місце в доступній їй системі соціальних відносин, що характеризується системою прав і обов'язків дитини, пов'язаними з ними вимогами до їх поведінки та діяльності, соціальними очікуваннями та соціальними санкціями. Дитина перебуває в певних умовах, які не залежать від нього і підлягають належній системі впливу. Це змушує її задовольнити ці вимоги та вирішити проблему, адже тільки в такій ситуації дитина почуватиметься впевнено та емоційно щасливою. Однак діти не просто пристосовуються до цієї ситуації. Він певним чином ґрунтується на заздалегідь сформованих якостях особистості, потребах і бажаннях, що виникли на етапах минулого життя, психологічному утворенні, яке виникає внаслідок поєднання зовнішніх факторів і внутрішні фактори, і визначають, насамперед, як дитина ставиться до об'єктивної позиції, яку вона насправді займає або хоче займати. Тому спільна діяльність педагога і дитини - необхідний етап і внутрішній механізм діяльності особистості. Взаємовідносини в розподілі діяльності та взаємний обмін методами дій є психологічною основою і рушійною силою розвитку власної діяльності особистості (Коханова, н.р.: н.с.).

Ставлення до дітей визначає організаційну діяльність вихователів дошкільних закладів, визначає стиль комунікації, який може бути авторитарним, демократичним та ліберальним. Стиль спілкування – це певні систематичні прийоми та вміння, які вихователі використовують у процесі взаємодії. Для *авторитарного стилю* характерний натиск, який перетворює одного з учасників комунікативної взаємодії

на пасивного виконавця, пригнічує його самостійність та ініціативу. Яскравим протиставленню авторитарного стилю є *демократичний стиль*, який базується на довірі, повазі, на рівноправних правах між педагогом та вихованцями. У *ліберальному стилі* освітяни не мають стійкої педагогічної позиції. Це проявляється у вимогах невтручання та низькому рівні освіти (Різник, 2014: 26).

Навички спілкування мають сильну емоційну природу, засновану на невланності спілкування (бажання поділитися думками, співпереживання, повага до учасників, почуття тощо) і альтруїзм (бажання взаємодіяти з людьми, щоб приносити радість і співпереживання). Важливий фактор комунікативних навичок – психокультура, що передбачає вміння розуміти інших, адекватно реагувати на їхні дії, вибирати рішення, що відповідають індивідуальним особливостям учасників. Якраз спілкування ґрунтується на повазі до особистості, непідвладний від віку чи громадському статусу, являється перевіреною основою співпраці, а це означає є необхідною умовою ефективної педагогічної діяльності (Мешко, н.р.: н.с.).

Таким чином, аналізуючи психолого-педагогічну літературу, робимо висновок, що поняття комунікація та спілкування найчастіше вживаються в контексті взаємодії людей, терміну «педагогічне спілкування» (Зливков та ін., 2019:11).

2.2. Поняття педагогічна комунікація

Педагогічна комунікація є провідною структурою педагогічного процесу, досягнення якого визначається цілями й цінностями спілкування, приймається всіма як суб'єктами норма особистої поведінки. Воно розгортається в ході спільної комунікаційної діяльності людей, опосередкованої обміном інформацією, в якій кожен учасник пізнає загальнолюдський досвід, соціальні, виховні, комунікативні, моральні та інші цінності, знання і методи спілкування, відкриває, розкриває і розвиває власні психологічні якості, як індивідуальні, так і як об'єкта комунікації. У такому розумінні комунікативна діяльність є суттєвими рушійною силою психічного розвитку дитини (Дмитренко, н. р.: н. с.).

Вихователь повинен закріплювати дітей у проявах чуйності, турботливості, доброти, стимулювати дітей бути пильними до емоційних станів інших дітей, цінувати їх переживання, бажання. Старших дошкільнят слід вчити аналізувати та контролювати свою поведінку. Автори цієї статті стверджують, що культура

спілкування дошкільників базується на повазі до суспільства в цілому, особливо на повазі до кожної окремої людини, тобто на ставленні до них. Потрібно розвивати у дітей виразність, чіткість мовлення, привчати застосовувати ввічливих слів, розвивати привітність та чемність (Желан, н.р.: н.с.).

У педагогічних підходах до питання педагогічної комунікації дуже виразно проявляється підхід, який полягає в тому, що поняття: «любов», «повага», «толерантність», «взаєморозуміння», «співчуття», «співпереживання», «доброзичливість», «зацікавленість», не самодостатні, ціннісно-сміслова база спілкування, а технічний додаток, який використовують педагоги дошкільного закладу для ефективної передачі інформації. Передача інформації визначається не як форма спілкування, а як визначальна дія комунікації, який опосередковує та визначає інші компоненти комунікації.

Такий підхід виносить питання «для чого потрібні інформація, знання» на освітній процес, на периферію освіти, тому периферія – це питання духовного розвитку особистості. Педагогічна комунікації - це не засіб, а основний виховний процес (Прищак, 2015:142).

Оволодіння комунікативними якостями, реалізація в комунікативних навиках дає можливість педагогам ефективно спілкуватися з іншими, забезпечує психологічну сумісність у спільній діяльності, дає можливість моделювати процес спілкування в колективі з урахуванням організації, структури та змісту навчального процесу, сприяють реалізації особово-орієнтованого підходу до кожного дошкільника (Жирун, н.р: 101).

Педагогічна комунікація одночасно реалізує функції спілкування, сприйняття та взаємодії, використовуючи весь спектр мовних, образотворчих, символічних і динамічних засобів. Практично він може бути пов'язаним і дистанційним, інформативним, мотивуючим, координуючим, спрощуючи при цьому взаємодію всіх учасників навчально-виховного процесу. Визначається педагогічна комунікація двійною направленістю багато інформативні та високо репрезентативні, що утворюють конкретний синтез усіх основних характеристик, що виражаються в новому якісному змісті та визначаються характером взаємодії суб'єктів у навчальному процесі (Когут, 2014:66).

2.3. Типи комунікації з дітьми дошкільного закладу

Спілкування не обмежується усним або письмовим спілкуванням. У цьому процесі вирішальну функцію виконують емоції, поведінка партнера, жести. Спілкування – це непростий та потрібний інтерактивний комунікаційний процес, яке пояснюється прагненням мовців отримати або передати нові знання, уміння, навички і почуття. Вважається, що це є безупинне явище, тому що є основним фактором буття та прогресу людей. Процес комунікації відбувається за допомогою двох засобів, а саме: невербальних та вербальних засобів. Вони являють собою невіддільними елементами комунікації, оскільки вони доповнюють, уточнюють, замінюють один одного, закладаючи основу для формування розмовної взаємодії між тими, хто розмовляє (Романюк, н.р.:72).

Результативність комунікаційних засобів характеризується не лише тим, в якій мірі доступні співбесіднику слова та другі компоненти вербальної комунікації, а й навичками чітко інтерпретувати візуальну інформацію, тобто погляд співрозмовника, її міміку і жести, рухи тіла, поставу, відстань, темп і тон мови. Оскільки, навіть якщо мова є найрезультативною та найефективнішою пристосуванням людського спілкування, але це не єдиний інструмент комунікації. Дослідники довели, що мова передає тільки 35% інформації. Поруч з мовою є ще багато можливостей комунікації, які теж являються прийомом передавання інформації, і це має назву «невербальна комунікація» (Гаркава та ін., 2014:6).

Людина поспіль, коли відбувається комунікативний процес транслює та отримує невербальні сигнали, а саме: положення тіла, контакт очима, жести, темп мови. Вербальне спілкування продовжується навіть тоді, коли розмову припинено. Правильне розуміння та використання мови тіла дає змогу владнати відношення, розкривати дійсні наміри та інтереси співрозмовника, підтримуючи та удосконалюючи якості спілкування (Модестова, 2014:113).

Невербальне спілкування — це система невербальних символів як засобу обміну інформацією між людьми. Невербальне спілкування є фактором, який існує в спілкуванні, але не пов'язаний безпосередньо з текстом. А. Піз вказує, що лише 7% повідомлень передаються за допомогою тексту, тоді як 38% передаються за

допомогою голосу і 55% за допомогою міміки, жестів і жестів (Курило – Розман, 2017:114).

Невербальні засоби спілкування також відомі як паралінгвістика. До невербальних засобів належать: жести, міміка, використання голосу та зовнішній вигляд мовця: міміка, хода, постава — все це справляє певне враження на співрозмовника ще до того, як ви вимовите перше слово. У невербальному спілкуванні є важливий процес підготовки до спілкування, оскільки емпатія або відраза до співрозмовника формується в перші хвилини. Ще одним дуже важливим фактором невербального спілкування є вплив зовнішнього вигляду співрозмовника. Мається на увазі, навичок «подати» власну зовнішність, володіння собою, знати формувати певний образ. Охайність або неохайність, зачіска, стан рук та нігтів, стан взуття та одягу – на все це звертається увага і це впливання на сприйняття ваших слів (Абрамович – Чікарькова, 2013: 326).

Кінезіологія (*кінесика*) є невід’ємною частиною невербального спілкування. Це один з найважливіших засобів невербальної комунікації і має найбільший вплив на його навчальну програму. Його ще називають «мова тіла». Кінестетичні сигнали (жести, міміка, постава тощо) можуть бути підсвідомими, неконтрольованими та свідомими. Підсвідомі (неконтрольовані) сигнали – це повідомлення, які надсилає мозок, які є насамперед зовнішнім відображенням емоційних станів людини. Свідомі (контрольовані) отримання, споживання сигналів (Бацевич, 2004:59).

Однією з найважливіших функцій виконує вираз обличчя. Міміка – це виразні рухи м’язів обличчя, які виражають психічний стан, почуття, емоції людини в певний момент часу. Вираз обличчя часто має більший вплив на людей, ніж мова. Жест - виразний рух руки, що виражає внутрішній стан людини. Не менш важливою формою невербального спілкування є хода (модель руху) людини. У процесі можна виявити емоційний стан співрозмовника - злість, біль, гордість, радість. Якщо хода важка, людина буде зла, якщо легковажна - щасливий, якщо млявий, пригнічений - нещасний. Коли людина горда, вона робить кроки більшої довжини. Усі ці динамічні форми невербального спілкування дозволяють людям легко спілкуватися, досягати успіху та оволодіти культурою та мистецтвом спілкування (Курило – Розман, 2017:115).

Проксеміка - форма невербального спілкування або система організації простору і часу для спілкування. Фахівці виділили чотири зони простору, за які людина свідомо чи несвідомо чіпляється під час спілкування. Перша зона інтимна (від 15 до 46 см). Це та сфера, де людина найбільше потребує захисту. Крім суб'єкта, це можуть бути лише найближчі йому люди, ті, з ким він має тісний емоційний зв'язок. Друга зона - особиста (від 46 до 120 см). На такій відстані зазвичай сидять люди під час вечірок, посиденьок, дружніх зустрічей. Третя зона – соціальна (від 120 до 360 см). Цю відстань люди зберігають з незнайомими людьми, може бути і на роботі. Четверта зона – громадська (понад 360 см). На цій відстані може знаходитися оратору та лектору (Чмут та ін., 2003:115).

Невербальне спілкування є комплексним процесом, і для того, щоб уникнути непорозумінь під час процесу спілкування та зробити процес приємним, зрозумілим та корисним для всіх учасників, необхідно вміло координувати невербальне спілкування та усне спілкування. Під час розмови потрібно постійно стежити за своїми жестами, поглядом, поставою, мімікою, тембром голосу, вибирати невербальні засоби виходячи з ситуації мовлення. На основі літератури джерел робимо висновок, що невербальні засоби відіграють важливу роль у процесі організаційного комунікації, позитивно впливаючи на його процес і результати. Як носій більшості комунікаційної інформації, невербальні засоби можуть полегшувати, або навіть перешкоджати міжособистісному спілкуванню. Ось чому так важливо навчитися використовувати ці інструменти в процесі спілкування та доповнювати їх у відповідний словесний спосіб (Лужецька, н.р.:150).

Вербальне спілкування є одним з основних засобів спілкування людей і відбувається за допомогою мови (усної чи письмової). Мова є найважливішим засобом спілкування для людини, а також засобом мислення та пізнання. Тому що спілкування є основним механізмом, за допомогою якого люди розвиваються в соціальне існування, засобом впливу суспільства на особистість. Вербальне спілкування - це не що інше, як використання живого слова при передачі інформації (Денисенко, 2012: 6).

Залежно від умов педагогічного спілкування мовленнєва діяльність педагога полягає в організованості. При цьому головне – досягти дидактичну та виховну мету. Виділяють монологічне та діалогічне мовлення. Монологічне це: розповідь, лекція,

коментар, оціночні судження. Діалогічне: бесіди, диспути. Навчальний ефект мовлення педагога залежить від володіння мовою, правильного вибору мовних засобів, мовної культури. Успіх у спілкуванні з дітьми, розуміння яких залежить від логіки побудови мовлення (Волкова, 2002:432).

Продуктивність усного спілкування залежить також від уміння слухати, що є необхідною умовою правильного розуміння співрозмовника. Слухання є невід'ємною частиною вербального спілкування. Результативне слухання передбачає належне розуміння того, що говорить і відчуває оратор, а також зосередитися на обговоренні. Він передбачає встановлення відкритих стосунків, взаєморозуміння між співрозмовниками (Кайдалова – Пляка, 2011:39).

Виділяють такі різновиди віддачі людини на мовлення співрозмовника: підтримку, оцінювання, уточнення, чуйність і розуміння, тлумачення. Найбільше грає роль оцінювання і зворотній зв'язок, найменше – з тлумаченням, дуже рідко – уточнення, розуміння та підтримка. Виокремлюють два типи слухання: нереклексивне і рефлексивне. Нереклексивне, це слухання, з найменшим мовним втручанням, рефлексивне, регулярне використання зворотного зв'язку, для того щоб точно розуміти співрозмовника (Харлан, 2015:203).

Важливе значення для процесу спілкування має акустична система мови, яка включає якість мовлення (тембр, висота, висота, гучність), інтонацію, темп мовлення, фрази та логічні наголоси. Темп може бути дуже повільний, швидкий, дуже швидкий. Від цього залежить чи слухатимуть інші. Тон мови - це колір звуку при вимові, і він допомагає людині краще передавати свої думки та почуття.

Звук також є вираженням наших емоцій. За гучністю мова дуже різноманітна: від дуже тихої, тихої, тихішої, ніж зазвичай, до гучної, дуже гучної, до лементу. Коли людина говорить дуже голосно або дуже тихо, її неприємно слухати - важко чути і важко зрозуміти (Філоненко, 2008: н.с.).

Таким чином, при передаванні інформації людина раніше сприймає невербальні засоби чим вербальні. Обмін інформацією, думками, взаємодією та сприйняттям людьми одне одного це і є основна функція спілкування. Тому невербальні та вербальні засоби є одною складовою під час комунікації, вони безпосередньо доповнюють та уточнюють один одного. Комунікація не могла би існувати без цих двох комунікативних засобів спілкування (Денисенко, 2012:6).

2.4. «Дитиноцентризм» у комунікаційній діяльності вихователів дошкільних закладів

Забезпечення процесу виховання і навчання дитини на основі розвитку її природних здібностей називається дитиноцентризмом. Термін дитиноцентризм здобуло наукового значення з утворенням нового педагогічного напрямку педоциентризм (від грец. *pais* – дитина і лат. *Centrum* – центр), через це організація та методи навчання та виховання визначаються непередбаченими потребами та інтересами дітей. Результатами цього наукового напрямку було: фізичний, психологічний і соціальний розвиток дитини; роль гігієни у збереженні здоров'я; можливості дитини для самореалізації (Захаренка, н.р.: 63).

Деякі науковці під дитиноцентризмом розуміли особистісно-зорієнтовану модель виховання дитини. На основі гуманізації реального життя дітей розширити їх можливий спосіб життя та саморозвитку, підвищити увагу до їх цінностей та системи інтересів, на яких складаються основи життєвих здібностей. Цей напрямок досліджує не тільки дитину, але і світ, у якому вона живе. Проведення в дошкільній освіті дитиноцентричний підхід завбачує підтвердити дитину, як головною фігурою в процесі навчання, який опрацьовує не лише надавати пасивні знання, навички та уміння дитині, а й притягувати дітей до вільної дослідницько-пізнавальної роботи, передбачає стимулювання їхньої креативної, творчої діяльності та розвитку логічного мислення в дітей (Богущ, 2018:19).

Сучасні педагоги-дослідники трактували дитиноцентризм як: *«дитиноцентризм у контексті гуманізації освітнього процесу та тлумачать його як соціально-педагогічну модель освіти, системо утворювальною метою якої є створення умов для розвитку її природних задатків і здібностей»* (Сидоренко, 2018: н.с.).

За для максимального наближення виховання та навчання відповідних здібностей виокремлюється в кожній дитині її особливості. Таким образом, така розвинена особистість буде мати більше можливостей для реалізації себе, це забезпечить діяльний розвиток суспільства на основі демократії й гуманізму (Сидоренко, 2018: н.с.).

Відповідно до підходу, орієнтованого на дитину, дитина вважається суверенною особистістю з власною гідністю, що потребує серйозних змін у моделі розвитку, виховання та навчання її у закладу дошкільної освіти. На основі підходу,

виготовлено новий варіант БКДО – державний стандарт дошкільної освіти. У ньому зазначено винятковість, особливості дошкільного дитинства, психічні новоутворення, а саме: творчість, креативність, самостійна поведінка, розвиток образного мислення та мовлення, спроможність до самооцінки і самоконтролю, розвиток уваги та уваги тощо, яких діти мають набути до завершення дошкільного дитинства (Богущ, 2018:19).

РОЗДІЛ III. ВИВЧЕННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА ЗАКАРПАТТІ

А. О. Реана вважав, що професіоналізм – це висока майстерність, глибоке володіння професією. Він наголосив, що спеціалізація проявляється у поєднанні низки спеціальних знань і трудових функцій у професії, а також у розширенні діяльності. На його думку, головним у цьому процесі є не кількість засвоєної інформації, а вміння її творчо використати, знайти її засвоєння та використати на практиці (Ягупов, 2015: н.с.).

Як ми вже зазначали, педагоги виконують чимало функцій у процесі педагогічної діяльності. Успіх виконання цих функцій залежить від особистості та професійної якості вихователів дошкільного закладу. Деталі педагогічної роботи висувають до особистості педагога багато вимог, які для нього називають професійно значущими особистісними якостями.

На основі психолого-педагогічної літератури можна виділити важливі особистісні якості вихователів, а саме: *«розуміти дітей, бачити в них добре та погане, відчувати, як вони сприймають навчальний матеріал, об'єктивно оцінювати їх знання та здібності, працювати творчо, успішно транслювати знання учням, володіти мовою, вміло організовувати школярів у дитячу колектив, виявляти педагогічний такт, заражати дітей своїм ентузіазмом, любов'ю до справи, добре володіти собою, керувати своїми почуттями та поведінкою»* (Матласевич, н.р: н.с.).

Науковці зазначають, що є шість провідних професійних якостей, які відносяться до педагогічної діяльності:

- *Комунікативність* – прихильність до людей, дружелюбність, соціальність;
- *Перцептивні здібності* – емпатія, педагогічна інтуїція, професійна пильність;
- *Динамізм особистості* – сила волі та логічне переконання;
- *Емоційна стійкість* - здатність володіти собою;

Креативність – здатність до творчості (Матласевич, н.р:н.с.).

Ідеальною моделлю для вихователів дитячого садка є, по-перше, основні риси особистості, якими повинні володіти педагог; по-друге, знання, навички та вміння виконувати обов'язки вихователів називають професіограмо (Ягупов, 2015: н.с.).

Для досягнення мети даної роботи була складена анкета для вивчення рівня розвиненості професійних якостей вихователя.

Характеристика анкети рівня професіоналізму педагогів на Закарпатті

Для вивчення професіоналізму вихователів ЗДО на Закарпатті було складено анкету, (Додаток №1). Анкета була розроблена на двох мовах, а саме на українській та угорських мовах. З метою, щоб вихователі угорських дошкільних закладів і вихователі українських дошкільних закладів висловлювали свої думки правильно через запитання анкети. В анкеті 36 запитань, відкритого та закритого типу.

Відкритих – 6, які були направлені для збору інформації про вихователів, а саме скільки їм років; яку освіту здобули; де знаходиться їхній заклад дошкільної освіти, де вони працюють; їх стаж роботи вихователем; в якій групі працюють; та скільки дітей в їх групі. Закритого типу запитань було – 30.

В 7 запитанні було перелічено 16 психологічних вимог до особистості педагога, яких вони мали проранжувати, від 1 до 16, які на їх думку найбільше властиві вихователеві дошкільного закладу. На перше місце – найбільше властива, на останнє – найменш властива.

А починаючи від 8 запитання були перелічені професіональні риси особистості для педагога, по відношенню яких вони мали оцінити оцінкою від 1 до 10 на якому рівні їм властиві ті якості.

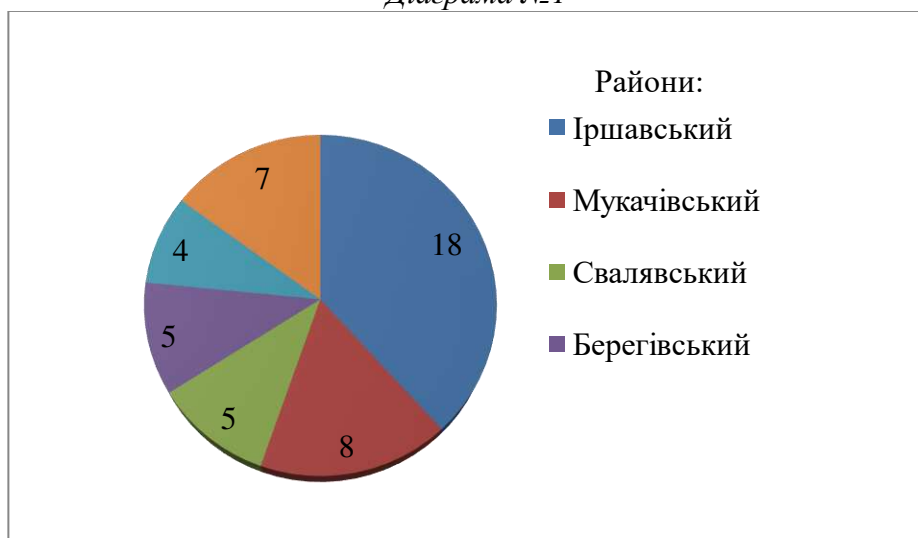
Аналіз результатів дослідження

Від вихователів Закарпаття було отримано 47 заповнених анкет. Отримано 34 відповідей від вихователів на українській мові та 13 на угорській мові. Вихователі заповнювали анкети із: Іршавського, Виноградівського, Берегівського, Свалявського та Мукачівського районів. У (Таблиці №1) чітко оформленні дані про те, з яких районів, скільки анкет отримано.

Таблиця №1

Іршавський район	18
Мукачівський район	8
Свалявський район	5
Берегівський район	5
Виноградівський район	4
Ужгородський район	7

Діаграма №1

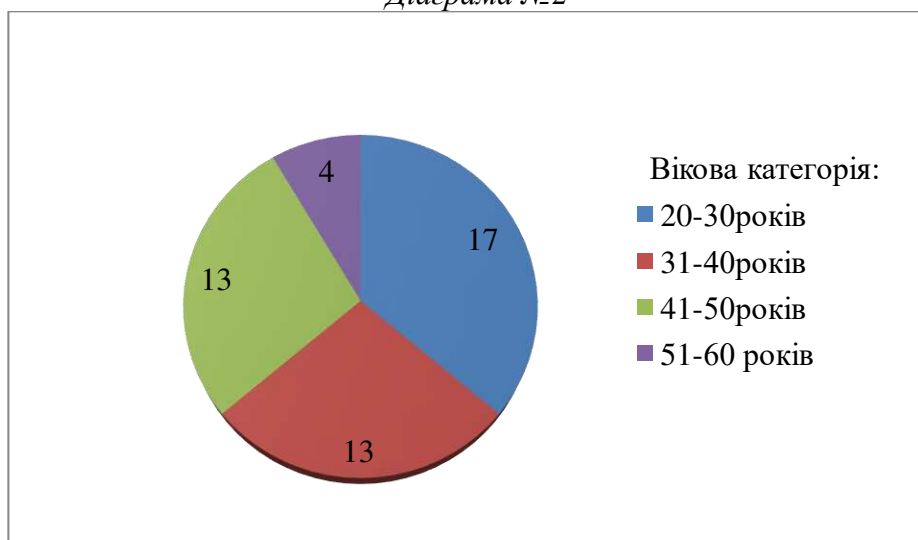

1. Вік вихователів

Таблиця №2

20-30 років	31-40 років	41-50 років	51-60 років
17	13	13	4

Діаграма №2

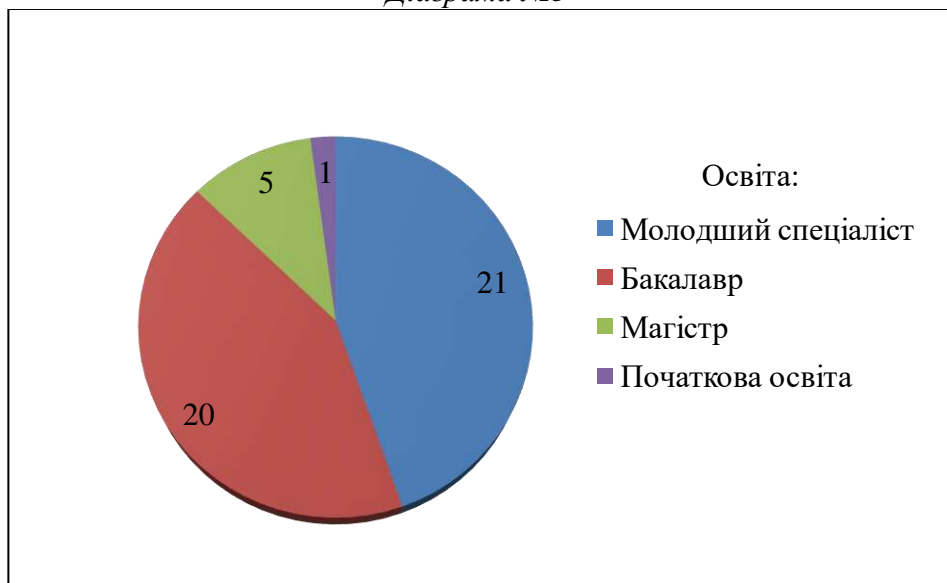
Аналіз показує, що найбільша кількість вихователів знаходяться в наймолодшій категорії. Найменше вихователів знаходиться в найстаршій віковій категорії.

2. Освіта вихователів

Таблиця №3

Молодший спеціаліст	Бакалавр	Магістр	Інше	
21	20	5	Початкова освіта:	1

Діаграма №3

Переважає, що найбільша кількість вихователів, що відповіли здобули дошкільну освіту молодшого спеціаліста. Найменша кількість вихователів, які здобули початкову освіту.

3. Населені пункти, де працюють вихователі.

Таблиця №4

№	Назва населеного пункту	К-ль вихователів
1.	Ільниця	4
2.	Іршава	12
3.	Сільце	2
4.	Свалява	5
5.	Ужгород	5
6.	Мукачева	8
7.	Виноградів	4
8.	Берегово	3
9.	Шаланки	1
10.	Гать	1
11.	Велика Добронь	1
12.	Карачин	1

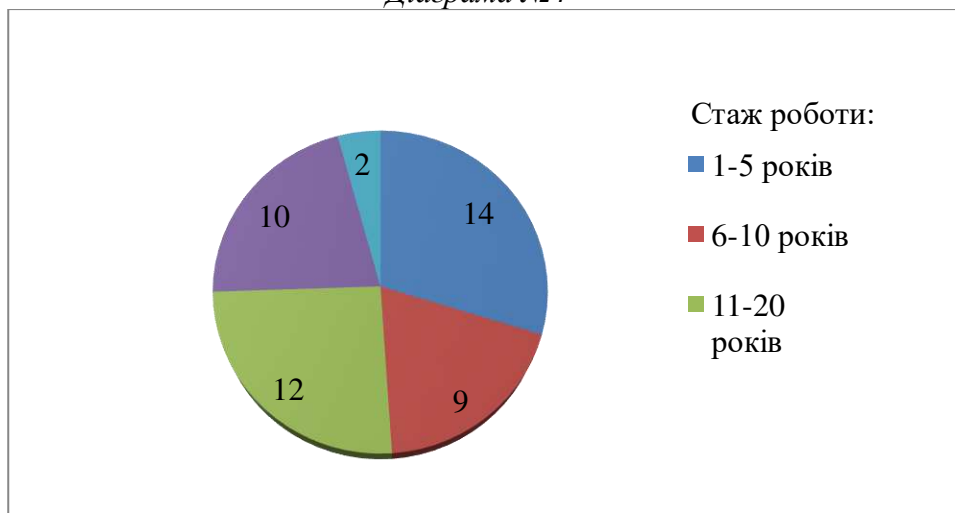
Із узагальнюючої таблиці №4 чітко видно, що з м. Іршави та з м. Мукачева отримано найбільше відповідей

4. Стаж роботи вихователів

Таблиця №5

1-5 років	6-10 років	11-20 років	21-30 років	31 і більше
14	9	12	10	2

Діаграма №4

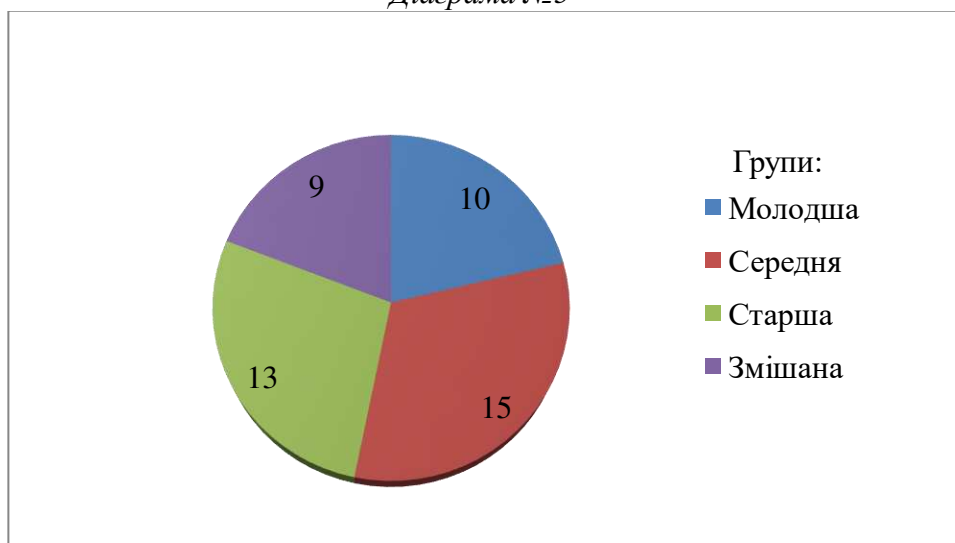
Аналіз показує, що найбільше серед вихователів мають стаж 1-5 років, а найменше мають стаж 31 і більше.

5. В якій групі ви працюєте вихователем

Таблиця №6

Молодша	Середня	Старша	Змішана
10	15	13	9

Діаграма №5

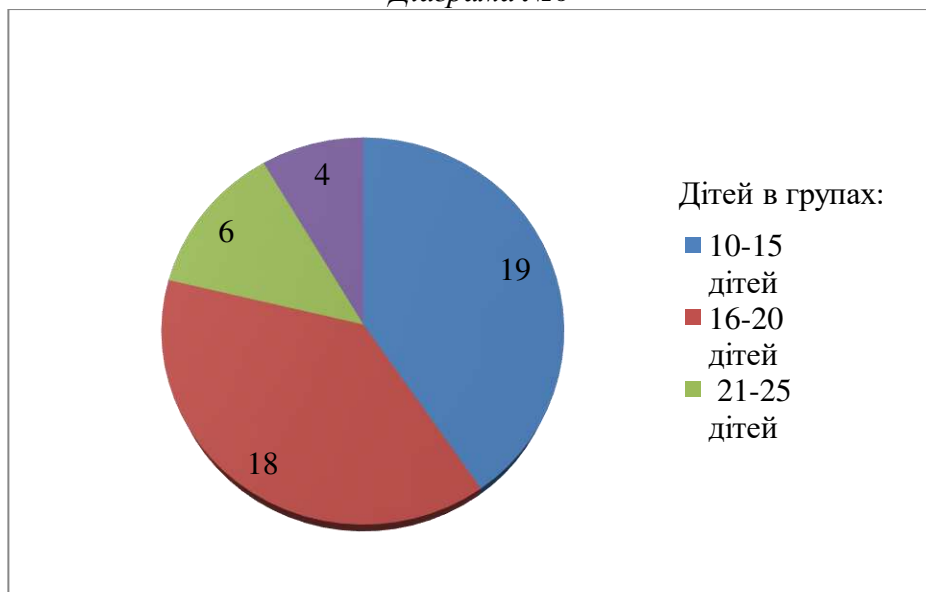
Аналіз показує, що найбільше вихователів працюють в середній групі, а найменше в змішаній.

6. Скільки дітей в групі, де працюють вихователі

Таблиця №7

10-15	16-20	21-25	26- і більше
19	18	6	4

Діаграма №6

Аналіз показує, що найбільше в категорії 16-20 дітей, а найменше в категорії 26 і більше дітей.

7. Проранжування 16 психологічних вимог до особистості педагога

Таблиця №8

Психологічні вимоги	Високий	Середній	Низький	Дуже низький
	1-2-3	4-5-6	7-8-9	10 і більше
Любов до дітей	39	8	0	0
Любов до педагогічної діяльності	29	11	5	2
Наявність спеціальних знань у тій чи іншій галузі науки	12	18	10	7
Педагогічна інтуїція	3	19	11	14
Високорозвинений інтелект	8	16	7	16
Високий рівень загальної культури і моральності	2	11	15	19
Професійне володіння				

різноманітними методами навчання і виховання	16	16	9	6
Товариськість. Артистичність. Хороший смак	0	8	12	27
Уміння спілкуватися з оточуючими на правовій та демократичній основі	0	9	15	23
Уміння чітко і грамотно висловлювати свої думки усно і письмово	3	9	14	21
Пріоритет інтересів особистості над інтересами суспільства	0	3	13	31
Професійна компетентність і володіння якостями керівника-лідера	5	13	8	21
Заповзятливість і діловитість	4	7	12	24
Уміння слухати інших	5	18	8	16
Незалежність	0	1	9	37
Ініціативність	1	6	18	22

39/47 педагогів визначили, найбільше потрібною вимогою педагогові мати «Любов до дітей» для того, щоб розвивався професіоналізм.

На другому місці 29/47 високе значення приділяють «Любов до педагогічної діяльності».

Менше половини учасників анкетування 19/47 визначили, «Педагогічна інтуїція», що це також є важливою вимогою до особистості вихователя.

Також 18/47 визначили «Наявність спеціальних знань у тій чи іншій галузі науки», що це на їх думку теж стосується до професіоналізму вихователів.

37/47 вважають, що педагоги не мають бути «Незалежними».

31/47 вихователів не дали перевагу «Пріоритет інтересів особистості над інтересами суспільства», що означає, що вони недооцінюють важливість цього аспекту.

27/47 позначили що, «Товариськість. Артистичність. Хороший смак» на їх думку, не є серед головних вимог до особистості вихователя.

На якому рівні розвинені професійні якості педагогів на Закарпатті

Узагальнююча таблиця

Таблиця №9

№	Професійні якості:	Властива (10-9-8)	Посередньо властива (7-6-5)	Незначною мірою властива (4-3-2-1)
8.	<i>Пунктуальність</i>	37	10	0
9.	<i>Професіоналізм</i>	32	13	2
10.	<i>Творча особистість</i>	23	19	5
11.	<i>Комунікабельність</i>	30	15	2
12.	<i>Терплячість</i>	24	20	3
13.	<i>Гуманність</i>	39	8	0
14.	<i>Справедливість</i>	40	7	0
15.	<i>Тактовність</i>	37	10	0
16.	<i>Привітність</i>	45	2	0
17.	<i>Стриманість</i>	27	8	2
18.	<i>Дисциплінованість</i>	29	15	3
19.	<i>Доброта</i>	44	3	0
20.	<i>Життєрадісність</i>	38	6	3
21.	<i>Працьовитість</i>	39	8	0
22.	<i>Охайність</i>	43	4	0
23.	<i>Ерудованість</i>	21	26	0
24.	<i>Компетентність</i>	27	18	2
25.	<i>Добррозичливість</i>	40	7	0
26.	<i>Відповідальність</i>	35	12	0
27.	<i>Врівноваженість</i>	42	5	0
28.	<i>Вміння працювати у дитячому колективі</i>	39	8	0
29.	<i>Оригінальність</i>	25	19	3
30.	<i>Чуйність</i>	29	18	0
31.	<i>Відкритість</i>	25	20	2
32.	<i>Любов до дітей</i>	47	0	0
33.	<i>Обізнаність</i>	26	16	5
34.	<i>Спостережливість</i>	33	14	0
35.	<i>Толерантність</i>	35	12	0
36.	<i>Самовдосконалення</i>	25	19	3

Аналіз дослідження показує що:

47/47 вихователям властива така професійна якість як Любов до дітей.

40/47 вихователів на високому рівні така риса як Справедливість.

45/47 вихователів, за аналізом виявили високі показники, серед такої риси як Привітність.

44/47 вихователям властива така риса як Доброта.

43/47 вихователям позначили високою оцінкою Охайність.

40/47 вихователів властиве Доброзичливість.

42/47 вихователям притаманна риса як Врівноваженість.

5/47 педагогам незначною мірою властива така риса як Творча особистість.

5/47 педагогам також незначною мірою властива риса Обізнаність.

За результатом дослідження, перераховані професійні якості в більшій мірі властиві вихователям, які заповнили анкету. В *(Таблиці №9)* чітко видно, що більшість вихователів на Закарпатті на високому рівні розвинутий професіоналізм.

Докази на гіпотези:

Доказ на гіпотезу №1.

На основі відповідей вихователів на 7 запитання анкети (*Таблиця №8*). Із 39/47 відповіли любов до дітей, 29/47 позначили любов до педагогічної діяльності. Таким чином, перша гіпотеза підтвердилася.

Доказ на гіпотезу №2.

На основі результатів аналізу другу гіпотезу можна вважати підтверджено, бо особистісна якість *доброта* властива 44/47 на основі (*Таблиця №9*), а *толерантність* властива 35/47 на основі (*Таблиця №9*), із анкетованих вихователів. На основі цих даних можна вважати гіпотезу підтвердженою.

Але за визначенням професійних якостей вихователів ще високорозвинені такі якості як: *справедливість*, *привітність*, *доброзичливість*, *врівноваженість*, *охайність*.

Доказ на гіпотезу №3.

Третя гіпотеза підтвердилася частково, у зв'язку з тим, що із 47 відповідей, 32 вихователів вважають високорозвиненим професіоналізм, на основі (*Таблиці №9*).

ВИСНОВКИ

Темою моєї бакалаврської роботи є «Особистість вихователя дошкільного закладу, її професійні ролі та стилі комунікації у процесі виховання». Метою є вивчення професійних ролей та стилів комунікації (спілкування) вихователів дошкільних закладів освіти.

Вихователі закладів дошкільної освіти є однією з найважливіших професій у сучасному суспільному житті. Щоб розпочати роботу у певній сфері, необхідно володіти певними особистісними якостями, які необхідні для розвитку професіоналізму в тій чи іншій діяльності. Під професіоналізмом педагога розуміється сукупність професійних якостей і якостей особистості, що відповідають вимогам педагогічної діяльності.

У роботі висвітлюється терміни: «особистість», «вихователь», «комунікація», «стиль педагогічного спілкування» та ще багато інших термінів. На основі літературних джерел було визначено, що існують 3 основні стилі комунікації з дітьми: демократичний, ліберальний та авторитарний стилі.

Комунікативний процес здійснюється за допомогою вербальних та невербальних засобів мови. Вербальні і невербальні засоби є невід'ємними компонентами процесу комунікації, адже вони доповнюють один одного, уточнюють, замінюють.

За допомогою використаної літератури, а саме Волкова, Зайченко, Філоненко, було відкрито найбільш ефективний стиль комунікації із дітьми дошкільного віку та якості, якими має володіти вихователь закладу дошкільної освіти.

Через дослідження було доведено, що вихователі Закарпаття професіоналізм визначають через *любов до дітей та любові до педагогічної діяльності*. Частково було доведено, що високорозвинені професійні якості у опитаних вихователів були: *справедливість, привітність, доброта, охайність, доброзичливість*.

Отже, педагог - впевнена в собі людина, яка вміє поводитися в суспільстві, людина, яка підкоряється чотирьом основним правилам спілкування: ввічливості, природності, гідності і тактовності.

Професія вихователя – це творча діяльність, адже професійна діяльність будь-якого педагога полягає у розвитку неповторної особистості. Вихователі закладів дошкільних освіти повинні постійно прагнути до професійного вдосконалення та оволодіння мистецтвом спілкування з людьми та дітьми.

REZÜMÉ

Szakedolgozatom témája: «Az óvodapedagógus személyisége, kommunikációs stílusa és szakmai szerepei az óvodai nevelés folyamatában». Célom az óvodapedagógusok szakmai szerepeinek, kommunikációs stílusának tanulmányozása.

Az óvodai pedagógusok a modern közélet egyik legfontosabb hivatása. Ahhoz, hogy egy bizonyos területen elkezdjen dolgozni, rendelkeznie kell bizonyos személyes tulajdonságokkal, amelyek szükségesek az adott tevékenység professzionalizmusának fejlesztéséhez. A pedagógus professzionalizmusa alatt a pedagógiai tevékenység követelményeinek megfelelő szakmai tulajdonságok és személyiségjegyek összességét jelenti.

A dolgozatban, megfelelő igényesség mellett definiálja a témához kapcsolódó fontosabb fogalmak megfelelő értelmezést, úgymint: „személyiség”, „pedagógus”, „kommunikáció”, „pedagógiai kommunikáció stílusa”.

A kommunikációs folyamat verbális és nonverbális beszéd eszközökkel történik. A verbális és nonverbális eszközök a kommunikációs folyamat szerves részei, mert kiegészítik egymást, tisztázzák, helyettesítik, alapot teremtenek a beszélők párbeszédese interaktív kommunikációjának kialakulásához. Az idevonatkozó elméletek alapján meghatározásra került, hogy a pedagógiai kommunikációban 3 fő stílus különböztethető meg: demokratikus-, liberális- és tekintélyelvű stílus.

A jelentősebb szakirodalmi források, Volkova, Zaichenko, Filonenko munkái voltak, amelyek segítségével bemutatásra kerültek az óvodapedagógusok azon személyiségjegyei, kommunikációs kompetenciái, melynek révén szakmai fejlődést és szakmai önmegvalósítást érhet el.

Az elvégzett kutatás a Kárpátaljai óvodapedagógusok szakmai személyiségjegyeit és viselkedési elemei vizsgálja kérdőíves felmérésen keresztül. A vizsgálat során az alábbi hipotézisek bizonyítása történt meg:

1. A Kárpátaljai óvodapedagógusok professzionalizmusát a *gyermek szeretete* és a *pedagógiai hivatás szeretete határozza meg*. Ez a hipotézis teljes mértékben igazolást kapott a válaszok alapján.

2. A Kárpátaljai óvodapedagógusok szakmai tevékenységét olyan tulajdonságok határozzák meg, mint: az *igazságosság*, *a barátságosság*, *a kedvesség*, *az ápoltság megjelenés és a segítőkészség*. Ez a hipotézis csak részben igazolódott be.

A pedagógus tehát egy magabiztos ember, aki tudja, hogyan kell viselkedni a társadalomban, aki betartja a kommunikáció négy alapszabályát: udvariasság, természetesség, méltóság és tapintat.

A pedagógus hivatás kreatív tevékenység, hiszen minden pedagógus szakmai tevékenysége az egyedi személyiség kialakítása. Az óvodapedagógusoknak folyamatosan törekedniük kell a szakmai fejlődésre, az emberekkel és gyerekekkel való kommunikáció művészetének elsajátítására.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Антонова О.Є.(2014): *Словник базових понять з курсу «Педагогіка»*
<http://eprints.zu.edu.ua/12633/1/%D0%A1%D0%9B%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%98%D0%9A%20%D0%91%D0%90%D0%97%D0%9E%D0%92%D0%98%D0%A5%20%D0%9F%D0%9E%D0%9D%D0%AF%D0%A2%D0%AC%20%D0%90%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> (16.02.2021)
- Абрамович С.Д., Чікарькова М. Ю.(2013): *Мовленнєва комунікація*. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго.
<file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/Abramovych-S.D.,-Chikarkova-M.Iu.-Movlennieva-komunikatsiia.pdf> (15.03.2021)
- Бацевич Ф.С. (2004): *Основи комунікативної лінгвістики*. К.: Видавництво центр «Академія»
[http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078](http://irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online%20book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0004078) (17.03.2021)
- Богдан Ж.Б., Солодовник Т.О. (2016): *Педагогічна та професійна психологія*
http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI_Press/22851/1/prohramy_2016_Pedahoh_ta_profes_psykhol.PDF; (16.02.2021)
- Богуш А. (2018): *Дитиноцентризм Василя Сухомлинського в педагогічному вимірі століття*.
<http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/ped-visnik-61-2018-1-5.pdf> (20.04.2021)
- Бутенко Л.Л. Ігнатович О.Г. (2015): *Сходінки до педагогічної майстерності*. Словник з курсу: Основи педагогічної майстерності
<http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/405/1/Slovnuk%20Osnovu%20ped%20masterstva.pdf> (15.02.2021)
- Власова О.І.(2005): *Педагогічна психологія:навчальний-методичний посібник*. Навч. посібник — К.: Либідь
https://subject.com.ua/psychology/pedagog_psychology/56.html (20.02.2021).
- Волкова Н. П. (2002): *Педагогічні комунікації*: Навч. пос. – Дніпропетровськ: РВВ ДНУ.
- Гамолка С. (2017): *Сучасний вихователь*.
<http://detkam.in.ua/ese-suchasnij-vihovatele.html> (18.12.2021)

Драгоманова М. П.(2015): *Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів*

<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/12551/3/Guziy%20N.V.%20Pedagogical%20Oprofessionalizm.pdf>; (10.02.2021)

Денисенко О.І. (2012): *Розвиток навичок комунікабельності у дітей дошкільного віку*. Черкаси: видавництво ЧОІПОПП ЧОР.

<http://library.ippro.com.ua/attachments/article/244/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%B1%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C%20%D1%96%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D1%96%D1%97%20%D0%B4%D0%BE%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%8F%D1%82.pdf> (20.03.2021)

Дубасенюк О.(2017): *Особливості структури педагогічної діяльності педагога в контексті сучасних наукових підходів*

file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/vknutshp_2017_1_8.pdf; (18.02.2021)

Дмитренко К. А. н.р.: *Сутність професійної комунікації у педагогічній освіті*

file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/Nzssp_2012_7_4.pdf (01.03.2021)

Жирун О.А.(н.р.): *Педагогічна комунікація в аспекті професійної ідентичності*

file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/VKPI_fpp_2010_1_16.pdf (02.03.2021)

Желан А. В. (н.р.): *Формування культури поведінки дітей дошкільного віку*.

[file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/Nvmdup_2014_1.45_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/Nvmdup_2014_1.45_6%20(1).pdf)

(01.04.2021)

Зайченко І.В.(2016) *Видавництво Ліра-К: Педагогіка*

Загородня Л.П., Тігаренко С.А. (2015): *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу*.

[file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/6804832-1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/6804832-1%20(1).pdf) (07.04.2021)

Заїка С.(2021): *Роль вихователя у житті дитини дошкільного віку*

<https://vseosvita.ua/library/rol-vihovatela-u-zitti-ditini-doskilnogo-viku-401131.html>

(19.12.2021)

Захаренко О.А.(н.р.): *Дитиноцентризм – провідна лінія в педагогічній спадщині*.

file:///C:/Users/diak2/Downloads/dslg_2013_4_9.pdf (18.04.20021)

Злишков В.Л., Завгородня О.В, Лукомська С.О., Копилов С.О., Котух О.В.(2019): *Психологія педагогічної взаємодії: інтегративний підхід*.

<https://lib.iitta.gov.ua/716033/1/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%202019%20%D0%97%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D0%BA%D0%BE%D0%B2.pdf> (04.04.2021)

Завязун Т.В.: *Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної освіти*

[https://www.zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/MetodRobota/%D0%BC%D1%80_%D0%97%D0%B0%D0%B2%D1%8F%D0%B7%D1%83%D0%BD\(2\).pdf](https://www.zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/MetodRobota/%D0%BC%D1%80_%D0%97%D0%B0%D0%B2%D1%8F%D0%B7%D1%83%D0%BD(2).pdf) (19.12. 2021)

Зязюн І.А.(2008): *Педагогічна майстерність*

https://www.pedagogic-master.com.ua/public/PM_Zyazyun.pdf; (20.02.2021)

Кайдалова Л.Г, Пляка Л.В.(2011): *Психологія спілкування. Навчальний посібник – Х.: НФаУ.*

<https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/634/1/%D0%9B.%D0%93.%D0%9A%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0.%20%D0%9B.%D0%92.%D0%9F%D0%BB%D1%8F%D0%BA%D0%B0%20%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%BB%D0%BA%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf> (25.03.2021).

Коханова О.П.(н.р.): *Партнерство як фактор соціалізації особистості.*

<https://core.ac.uk/download/pdf/19667582.pdf> (01.04.2021)

Коваленко О.В.(2017): *Вимоги суспільства до особистості вихователя дітей дошкільного віку*

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3.2/5.pdf>: (01.02.2021)

Ковальчук З.Я.(2011): *Педагогічне спілкування як категорія психологічної науки.*

<file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/490-Article%20Text-950-1-10-20190411.pdf> (25.02.2021)

Когут І. В.(2014): *Освітологічний дискурс, № 2 (6): Визначення базисних компетенцій у структурі професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього педагога*

<file:///D:/102%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-269-1-10-20140604.pdf> (02.03.2021)

Косенко Ю.М. (н.р.): *Педагогічна творчість вихователя дошкільного навчального закладу: основні напрями прояву.*

<https://pedagogy.bdpu.org/wp-content/uploads/2017/12/38-1.pdf> (23.02.2021)

Кіліченко О.І. (2012): *Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід*

<http://prima.lnu.edu.ua/Pedagogika/library/kilichenko.pdf>; (10.02.2021)

Курило О.Й., Розман І.І (2017): *Вербальні та невербальні аспекти культури спілкування.*

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4.3/28.pdf> (04.03.2021).

Лужецька Л.(н.р.): *Невербальні засоби спілкування як складник мовленнєвої культури особистості.*

http://dspu.edu.ua/native_word/wp-content/uploads/2016/04/22.pdf (20.03.2021)

Матласевич О.В. (н.р.): *Компонентний склад та структура педагогічних здібностей*

<https://core.ac.uk/download/pdf/78387168.pdf> (09.05.2022)

Маркова А.К. (2011): *Поняття «професіограми»*

<http://medbib.in.ua/ponyatie-professiogrammy-markovoy.html> (16.12.2021)

Модестова Т.В. (2014): *Вербальні та невербальні аспекти міжособистісної комунікації у сучасному контексті.*

<file:///D:/316-490-1-SM.pdf> (04.03.2021).

Мешко Г.М. (н.р.): *Вступ до педагогічної професії*

<https://westudents.com.ua/knigi/338-vstup-do-pedagogichno-profes-meshko-gM.html>

(02.03.2021)

Набока О.Г., Демченко М.О.(2017): *Методична компетентність вихователів дошкільних навчальних закладів: теоретичний аспект*

<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/10.1/12.pdf> (23.02.2021)

Ніколаєнко С.О. (2013): *Сутнісні характеристики педагогічного спілкування – Харків :Східноукраїнська організація "Центр педагогічних досліджень.*

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52169/7/Nikolaenko_pedagogical_structure_communion.pdf;jsessionid=49CB9EF11427CD7AB52E038115FB6631 (07.04.2021)

Паласевич І.(2017): *Комунікативна компетентність вихователя дітей дошкільного віку.*

<file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/98634-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-209199-1-10-20170415.pdf> (25.02.2021).

Прищак М.Д.(2015): *Комунікативні основи педагогіки в. О. Сухомлинського.*
<file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/782-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-781-1-10-20151107.pdf> (01.03.2021)

Романюк І. В. (н.р.): *Вербальні та невербальні складники діалогічного мовлення мовців (на матеріалі прозових творів і. Нечуя-левицького)*
<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/3362/1/Romaniuk.p> (03.03.2021)

Різник Н.А.(2014): *Навчально-методичний посібник з курсу «Основи професійної комунікації»*
<file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D0%B5%D0%B4.%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf> (01.03.2021)

Сидоренко В.В. (2018): *Концептуальні засади Нової української школи: ціннісно - світоглядний аспект* К.: Агроосвіта.
https://lib.iitta.gov.ua/710777/1/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%A1%D0%B8%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf (20.04.2021)

Семенюк Р.Ф. *Портрет сучасного вихователя: змінюються вимоги*
<http://leleka.rv.ua/portret-suchasnogo-vyhovatelya-zminylysy-vymogy.html> (18.12.2021)

Слободяник Н.В.(2018): *Спілкування як основа психолого-педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу.*
file:///C:/Users/%D0%9C%D0%A1/Downloads/psch_2018_4_15.pdf (25.02.2021)

Танько Ю.Ю.(2016): *Стиль педагогічного спілкування.*
http://irshavarbdt.ucoz.ru/publ/statti/stil_pedagogichnogo_spilkuvannja/1-1-0-110
(05.04.2021)

Філоненко М.М. (2008): *Психологія спілкування*. Підручник. — К.: Центр учбової літератури

<https://westudents.com.ua/knigi/532-psihologiya-splkuvannya-flonenko-mm.html>

(05.04.2021)

Харлан А. П. (2015): *Особливості вербальної комунікації*. Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету України «КПІ»

https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/34108/1/OD-2015-4_201-206.pdf (26.03.2021).

Холковська І.Л. Волошина О.В. Губіна С.І.(2019): *Основи педагогічної майстерності*

<http://psychology.univer.kharkov.ua/dist2020/materialy/Shvedova/Prakt.pdf>; (11.02.2021)

Чаговець А.І. Сирова Ю.В.(2014) *Сучасний вихователь ДНЗ: вимоги суспільства до нього*.

[file:///D:/Pfto_2014_34_54%20\(1\).pdf](file:///D:/Pfto_2014_34_54%20(1).pdf) (23.02.2021)

Чмут Т.К., Чайка Г.Л., Лукашевич М., Осечинська І.Б. (2003): *Етика ділового спілкування*. К.:МАУП 2-ге видавництво.

<https://subject.com.ua/pdf/38.pdf> (20.03.2021)

Ягупов В. В. (2015): *Професійний розвиток особистості фахівця: поняття, зміст та особливості*

http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8845/Yahupov_Profesiinyi_rozvytok_osobystosti.pdf?sequence=1&isAllowed=y (02.04.2022)

Ягупов В.В.(2002) Навч. посібник: *Педагогіка*

https://eduknigi.com/ped_view.php?id=100 (11.02.2021).

ДОДАТКИ

АНКЕТА / KÉRDŐÍV

Шановні вихователі дошкільних закладів!

Мене звати Світлик Яна Андріївна, я навчаюся в Закарпатському угорському інституті ім. Ференца Ракоці II, студентка четвертого курсу, спеціальність дошкільна освіта.

Прошу вашої допомоги у тому що, на основі ваших відповідей мала можливість виявити думку вихователів про професійні ролі та стилів комунікації у дошкільній освіті.

Заповнення анкет є цілком АНОНІМНИМ та НЕВИМУШЕНИМ. Всі отримані дані використовуються для наукових цілей в узагальненій формі, без порушення конфіденційності особистості.

Прошу Вас, висловлюйте свою думку широко!

Kedves óvodapedagógusok!

Szvitlák Jána vagyok, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola IV. évfolyamos óvodapedagógia szakos hallgótja.

Szakdolgozatom megírásához gyűjtök információkat arról, hogyan vélekednek a gyakorló óvodapedagógusok a szakmai szerepek és a kommunikációs stílusok kérdéséről, amely az adott kérdés vizsgálatát teszi lehetővé. Kérem, válaszaival segítsen engem a kutatásom elvégzésében.

A kérdőív anonim és nem kötelező érvényű az Ön számára. A kérdőív válaszaiból nyert információk kvalitatív és a kvantitatív elemzés után kerülnek publikálásra szakdolgozatban, személyi jogok maximális tiszteletben tartása mellett.

A kérdésekre adott őszinte válaszaik alapján hiteles képet nyerhetünk az adott kérdésekről!

1. Скільки вам років?/ Az ön életkora?_____

2. Яку здобули освіту?/ Milyen a végzettsége?

- Дошкільна освіта (Молодший спеціаліст) / Óvodapedagógia (Ifjú szakember);
- Дошкільна освіта (Бакалавр) / Óvodapedagógia (BA);
- Дошкільна освіта (Магістр) / Óvodapedagógia (MA);
- інше. / Egyéb _____

**3. Населений пункт, де знаходиться ваш дошкільний навчальний заклад?/
Melyik településen található az óvoda, ahol dolgozik?**

---

4. Ваш стаж роботи вихователем?/Hány éve dolgozik óvónőként?_____

5. В якій групі ви працюєте? / Melyik óvodai csoportban dolgozik?

- молодша група/ kiscsoport;
- середня група/ középső csoport;

- старша група/ nagy csoport;
- змішана група/ vegyes csoport.

6. Скільки дітей у групі, де ви працюєте?/ Hány gyermek jár a csoportba?

7. Проранжуйте, нижче перераховані 16 психологічні вимоги до особистості педагога. Визначте, щоб Ви поставили на 1,2,3,... місце? / Állítsanak fel egy fontossági sorrendet az alábbi felsorolásban lévő 16 tulajdonságból aszerint, hogy milyen személyiségvonásokkal kell rendelkeznie, egy óvónőnek! 1-es számmal jelöljék meg a legfontosabbat, 2-el amit kevésbé vélnek fontosnak egy óvónő személyiségében, 3-al amit még kevésbé ... és így tovább, miáltal egy sorrend alakul ki.

____ Любів до дітей/ *Gyerek szeretete;*

____ Любів до педагогічної діяльності/ *A pedagógiai hivatás szeretete;*

____ Наявність спеціальних знань у тій чи іншій галузі науки/ *Szakmai tudás és szakterületen belüli jártasság;*

____ Педагогічна інтуїція/ *Pedagógiai sugallat (ráérzőképesség);*

____ Високорозвинений інтелект/ *Magas intelligencia;*

____ Високий рівень загальної культури і моральності/ *Magas szintű erkölcsiség és kulturáltság;*

____ Професійне володіння різноманітними методами навчання і виховання/ *Az óvodai oktató-nevelő módszereinek széleskörű ismerete;*

____ Товариськість. Артистичність. Хороший смак./ *Jó színészi képességű, kifinomult ízlésű társaságszerető ember;*

____ Уміння спілкуватися з оточуючими на правовій та демократичній основі/ *Kommunikációjában és viselkedésében mindenki iránt tiszteletet tanúsít.*

____ Уміння чітко і грамотно висловлювати свої думки усно і письмово/ *Tisztán, világosan és mindenki számára érthetően fejt ki gondolatait élő szóban és írott formában is;*

____ Пріоритет інтересів особистості над інтересами суспільства/ *Az egyéni érdekeket felül helyezi társadalmi érdekekkel szemben;*

____ Професійна компетентність і володіння якостями керівника-лідера/ *Szakmai és vezetői készség megléte;*

_____ Заповзятливість і діловитість/ *Vállalkozószellem és szorgalom;*

_____ Уміння слухати інших/ *Másokra való odafigyelés képessége;*

_____ Незалежність/ *Függetlenség, szuverenitás;*

_____ Ініціативність/ *Kezdeményezőkézség;*

**8. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Пунктуальність / *Pontosság, precizitás;*

**9. Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10
skálán, mely mértékben jellemző Önre:**

_____ Професіоналізм / *Professzionalizmus;*

**10. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Творча особистість / *Kreativitás;*

**11. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Комунікабельність / *Közvetlenség a kapcsolatteremtésben;*

**12. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Терплячість / *Türelem;*

**13. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Гуманність / *Emberszeretet;*

**14. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Справедливість / *Igazságosság;*

**15. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Тактовність / *Tapintatosság;*

**16. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Привітність / *Barátságosság;*

**17. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Стриманість / *Visszafogottság;*

**18. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Дисциплінованість / *Fegyelmezettség;*

**19. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Доброта / *Jóindulatosság, kedvesség;*

**20. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Життєрадісність / *Életvidámság;*

**21. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Працьовитість / *Elhivatottság;*

**22. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző
Önre:**

_____ Охайність / *Ápoltság megjelenés;*

23. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Ерудованість/ *Műveltség*;

24. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Компетентність / *Szakértelem, tájékozottság*;

25. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Доброзичливість / *Segítőkézség*;

26. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Відповідальність / *Felelősségtudat*;

27. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Врівноваженість / *Kiegyensúlyozottság*;

28. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Вміння працювати у дитячому колективі / *A gyermekközösség kialakítására való képesség*;

29. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Оригінальність / *Különlegesség, egyediség*;

30. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: / Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző Önre:

_____ Чуйність / *Érzékenység*;

**31. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző**

Önre:

_____ Відкритість / *Nyitottság*;

**32. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző**

Önre:

_____ Любов до дітей / *A gyerekek feltétlen szeretete*;

**33. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző**

Önre:

_____ Обізнаність / *Öntudatosság*;

**34. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző**

Önre:

_____ Спостережливість / *Előrelátó, gondoskodó viselkedés*;

**35. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző**

Önre:

_____ Толерантність / *Toleráns, elfogadó viselkedés*;

**36. Виразіть цифрою на шкалі 1-10, наскільки Вам властива така риса як: /
Határozza meg egy számmal kifejezve, egy 1-10 skálán, mely mértékben jellemző**

Önre:

_____ Самовдосконалення / *Önfejlesztés*;

***Щиро вдячна, за вашу допомогу та підтримку!
Köszönöm szépen a segítségét és az őszinte válaszait!***

СПИСОК ТАБЛИЦЬ:

<i>Таблиця №1.</i> Райони, звідки надішли анкети.....	33
<i>Таблиця №2.</i> Віковий склад вихователів.....	34
<i>Таблиця №3.</i> Рівень освіти вихователів	34
<i>Таблиця №4.</i> Населені пункти, де працюють вихователі	35
<i>Таблиця №5.</i> Стаж роботи вихователів	36
<i>Таблиця №6.</i> В яких групах працюють вихователі.....	36
<i>Таблиця №7.</i> Скільки дітей в групі, де працюють вихователі.....	37
<i>Таблиця №8.</i> Проранжування 16 психологічних вимоги до особистості педагога.	37
<i>Таблиця №9.</i> На якому рівні розвинені професійні якості педагогів на Закарпаття.....	39

СПИСОК ДІАГРАМ:

<i>Діаграма №1.</i> Райони, звідки надішли анкети.....	34
<i>Діаграма №2.</i> Віковий склад вихователів.....	34
<i>Діаграма №3.</i> Рівень освіти вихователів	35
<i>Діаграма №4.</i> Стаж роботи вихователів	36
<i>Діаграма №5.</i> В яких групах працюють вихователі.....	36
<i>Діаграма №6.</i> Скільки дітей в групі, де працюють вихователі.....	37

Bida Olena
tanszékvezetőnek
Szvitlik Jána
óvodapedagógia szak
IV. évfolyam

NYILATKOZAT

A II. Rákoczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola 2019. augusztus 30-án kelt tudományetikai szabályzatának pontjaival, amelyek szerint plágium felfedezése esetén a diplomamunka nincs védéshez engedve, megismerkedtem.

Tájékoztatót kaptam a plágiumszűrő rendszer használatáról, hozzájárulok a munkám ellenőrzéséhez és tárolásához az intézményi adatbázisban. Felhatalmazom az intézményt, hogy a munkámat ellenőrzés után felhasználhassák a plágiumszűrő program működésénél a további munkák ellenőrzésének folyamatában.

A munkát ellenőrzés céljából elektronikusan és nyomtatott formában is benyújtottam az intézménynek. Munkám elektronikus változata azonos a nyomtatott példánnyal.

2022.05.31

Dátum

Aláírás

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1011239794

Дата перевірки:
18.05.2022 20:31:20 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
18.05.2022 20:47:56 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: Світлик Яна

Кількість сторінок: 56 Кількість слів: 12792 Кількість символів: 101182 Розмір файлу: 1.57 MB ID файлу: 1011130933

9.84% Схожість

Найбільша схожість: 4.56% з Інтернет-джерелом (http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/18982/2/2017_Opir_spe..)

9.75% Джерела з Інтернету

473

Сторінка 58

5.19% Джерела з Бібліотеки

50

Сторінка 66

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

2